

Jaana Kavakka

Nuorten naisten ja teini-ikäisten tyttöjen tekemä fyysinen väkivalta Suomessa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

06.03.2017

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Jaana Kavakka Nuorten naisten ja teini-ikäisten tyttöjen tekemä fyysinen väkivalta Suomessa 64 sivua 06.03.2017
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Ohjaajat	Lehtori Ulla Saukkonen Lehtori Jyrki Konkka
Opinnäytetyöni käsittelee naisten tekemää väkivaltaa ja olen rajannut tekstini käsittelemään nuorten naisten ja teini-ikäisten tyttöjen käyttämää fyysistä väkivaltaa. Tutkimuksien ja tilastojen valossa naisten tekemä väkivalta on eritoten lähisuhdeväkivaltaa joten opinnäytetyöni painottuu tähän aspektiin. Uudet ihmissuhteet, identiteetin muodostaminen, kasvaminen, tunteiden ja aggression hallinnan opetteleminen, mahdollisten traumojen käsittely ja omien toimintatapojen muodostaminen kuuluvat erityisesti nuoruuteen kun ihminen kasvaa kohti täysi-ikäisyyttä ja vastuuta. Väkivalta ei ole sidonnainen ikään, sosiaaliseen statukseen, yhteiskuntaluokkaan tai sukupuoleen. Fyysisestä väkivallasta kirjoittaessani ja sitä tutkiessani esille ovat nousseet väkivaltaisen käytöksen pintaan nostamat tunteet. Vaikka yleisesti väkivallan teko aiheuttaa häpeää ja syyllisyyttä, voi tekohetkellä olo olla voimakas ja euforinen. Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat, että mitä selitysmalleja nuorten naisten väkivaltaisuudelle tarjotaan tilastojen ja kokemusten pohjalta sekä minkälaisia käytäntöjä ja tapoja on tarjolla nuorelle tämän saavuttaakseen väkivallaton elämä. Sosiaalipedagoginen viitekehyseni on emansipaatiassa. Opinnäytetyön työelämän yhteistyötaho on Maria Akatemia ry, joka on asiantuntija- ja kansalaisjärjestö, joka on erikoistunut ehkäisevään väkivaltatyöhön naisten parissa. Maria Akatemian toimintamuotoja ovat ehkäisevän työn lisäksi yhteiskunnallinen vaikuttaminen, hyvinvointi- ja psykoterapiapalvelut sekä koulutustoiminta. Maria Akatemiassa alkoi vuonna 2016 3-vuotinen Keijun varjo-hanke, jonka kohderyhmänä ovat 15–28-vuotiaat naiset. Keijun varjo-hankkeen tavoitteina on ennaltaehkäistä väkivallan käyttöä, vahvistaa tunnetaitoja ja niiden tervettä ilmaisua sekä tukea nuoren kasvua kohti aikuisuutta. Hankkeessa koulutetaan myös nuorten naisten kanssa toimivia ammattilaisia, jotta heillä olisi laajempi ymmärrys nuorten naisten väkivaltaisuudesta. Hanke on Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) rahoittama ja hanke toteutetaan yhteistyössä Helsingin, Espoon ja Tampereen Tyttöjen talojen kanssa. Raportoin opinnäytetyössäni tekemästani kyselystä Kahoot-sovelluksen kautta, jota hyödynnetään Stadian ammattikoulussa pidettävässä koulun opiskelijoiden infotilaisuudessa. Alussa on kysymys tai esimerkki, jolle tarjoan neljä erilaista toimintatapaa tai vastausta, joihin oppilaat voivat vastata kännyköidensä kautta. Vastauksien jälkeen alun esimerkki avataan keskustellen.	
Avainsanat	Fyysinen väkivalta, lähisuhdeväkivalta, nuoruus, emansipaatio

Author	Jaana Kavakka
Title	Physical Violence committed by Young Women and Teenage Girls in Finland
Number of Pages	64 pages
Date	Spring 2017
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Instructors	Ulla Saukkonen, Senior Lecturer Jyrki Konkka, Senior Lecturer
This Bachelor's Thesis studies violence by women and deals with physical abuse and violence committed by young women and teenage girls. According to studies and statistics, women's violent acts are domestic violence in particular, so my thesis focuses on that. New relationships, process of forming one's identity, growing up, learning how to manage one's emotions and aggression, and handling possible childhood traumas are all part of, especially, youth and growing up towards maturity and responsibility. Violence is not tied to certain age, social status, social class or gender. When gathering data for this thesis, a variety of emotions induced by violent behavior arose; violent behaviour might cause shame and guilt, but it can also produce powerful and euphoric feelings. Research questions in my Bachelor's Thesis entail those explanatory models that usually tend to explain young women's violent behaviour in the light of statistics and (personal) experience, as well as what working methods and practices are available for young woman to achieve a non-violent lifestyle. The socio-pedagogical frame of _reference lies in the concept of emancipation. In this Bachelor's Thesis, I co-operate with Maria Akatemia Association, which is active in preventive work among women with violent behaviour. Alongside preventive initiatives, Maria Akatemia also focuses on community outreach, services of wellness and psychotherapy as well as educational work. In 2016, Maria Akatemia launched the 3-year project called Keijun Varjo, the target of which are 15-28-year old women. This project strives to prevent the use of violence, to strengthen the skills of coping with different kind of feelings and to support the growth towards adulthood. The project also educates professionals who work with young women so that they can have broader understanding of the violence committed by women and girls. The project is funded by the Funding Centre for Social Welfare and Health Organisations (STEA) and it is put into practice with co-operation with Girls' houses in Helsinki, Espoo and Tampere. In this Bachelor's Thesis, I report the poll I created with the Kahoot application. The poll is used in an information session held to students of Stadia, a vocational school in Helsinki. The poll starts with a question or an example followed by four different kinds of answers or options to react. Students respond via their cell phones. After answering, we discuss the opening example and responses to it.	
Keywords	Physical violence, domestic violence, youth, emancipation

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Väkivallan määrittelyä	4
2.1	Selitysteorioita väkivallan käytölle	6
2.2	Nuorisoväkivalta	9
2.3	Seurusteluväkivalta	12
3	Väkivalta lain silmin	14
3.1	Rikosnimikkeitä	15
3.2	Rikosoikeudellinen prosessi	17
3.3	Nuorille suunnatut toimet	19
4	Millaisia selitysmalleja ja -teorioita teini-ikäisten tyttöjen ja nuorten naisten tekemälle väkivallalle annetaan?	23
4.1	Hyvät tunnetaidot tukevat väkivallattomuutta	27
4.2	Väkivaltaan kietoutuvat tunteet	28
4.3	Nuoruus elämänvaiheena	31
5	Mitä apukanavia ja – keinoja on ehkäistä väkivaltaista käytöstä?	33
5.1	Erilaisia apukanavia	35
5.2	Emansipaation tavoite väkivaltaisen käytöksen lopettamiseen	38
6	Maria Akatemia ja naisten väkivaltaa ehkäisevä työ	41
6.1	Demeter-työn lähtökohtia	42
6.2	Keijun varjo-hanke ehkäisemässä nuorten naisten tekemää väkivaltaa vahvistaen tunnetaitoja	46
7	Tunnetaitokysely osana Keijun varjo-hankkeen esittelyä	49
7.1	Kahoot-sovellus	50
7.2	Tunnetaitokysely	51
8	Lopuksi	56
	Lähteet	58

1 Johdanto

Opinnäytetyöni aiheena on nuorten naisten ja tyttöjen tekemä fyysinen väkivalta Suomessa ja erityisesti parisuhde- ja seurusteluväkivalta. Opinnäytetyöni raportoinnissa käsittelen naisten tekemän väkivallan erityispiirteitä, nuorten seurusteluun liittyvää väkivaltaa, nuorisorikollisuutta, lakia väkivallan suhteen ja väkivaltaisen käytökseen liittyviä tunteita ja motiiveja. Tutkimuskysymyksiksi ovat muotoutuneet mitä erilaisia selitysmalleja ja – teorioita tyttöjen ja naisten tekemällä väkivallalle annetaan tilastojen ja kokemusten perusteella ja mitä apukeinoja ja toimintamalleja on tarjolla tekijälle tämän muuttaakseen väkivaltaista käytöstään. Työelämäkumppanini tämän opinnäytetyön yhteydessä on Maria Akatemia, joka on naisten väkivaltaan perehtynyt kansalais- ja asiantuntijajärjestö, jonka ydinsaamista on muun muassa ehkäisevä väkivaltatyö sekä sukupolvi- ja sukupuolitietoisuus työtteenä.

Parisuhdeväkivallasta tietoa etsiessäni aihetta käsitellään pääasiassa heteropariskuntien osalta sekä suomalaisten naisten väkivaltaa käsitellessä puhutaan yleensä kantasuomalaisista. Miesten naisia kohtaan tekemästä väkivallasta on selkeästi enemmän kirjallisuutta, joten joissain kohdissa tulkitsen tekstejä sukupuolineutraalilla otteella.

Parisuhdeväkivaltaa käsitellessä painotetaan, ettei väkivalta sitoudu yhteen yhteiskuntaluokkaan, sosiaaliseen statukseen, ikään tai sukupuoleen mutta esimerkiksi ikäihmisten, etenkin naisten, parisuhdeväkivallasta ei ole paljon ainakaan suomalaisten tuottamaa tutkimusta tarjolla. Emmi Lattu (2016) esimerkiksi perustelee väitöskirjansa aihetta, *Naisten tekemä väkivalta*, muun muassa tästä ongelmasta, että väkivaltaa naisen tekemä ei tutkinut oikein kukaan vaikka aiheelle tuntui olevan sosiaalinen tilaus (Lattu 2016:15).

Joan Kelly ja Michael Johnson (2008) ovat määritelleet neljä laukaisevaa tekijää parisuhdeväkivallalle; ensimmäisenä on parisuhdeterrori, joka perustuu kontrollointiin ja pakottamiseen oman tahdon alle, toisena on tilanneväkivalta, joka ilmenee esimerkiksi riitatilanteissa, kolmantena on itsepuolustus ja väkivaltainen vastarinta sekä neljäntenä eron käynnistämä väkivalta. (Kelly – Johnson 2008:6–13.) Merkittävää on myös se, että mikä mielletään väkivallaksi subjektiivisesta ja objektiivisesta näkökulmasta;

Yleisesti väkivaltainen käytös tuomitaan mutta esimerkiksi nainen läpsimässä miestänsä riitatilanteessa on sosiaalisesti hyväksytympää. Michael Johnson ja Kathleen Ferraro (2000) jaottelivat parisuhdeväkivallan niin ikään neljään luokkaan, joita ovat yleinen parisuhdeväkivalta, intiimi terrori, väkivaltainen vastustaminen ja molemminpuolinen väkivaltainen kontrolli. Vuonna 2000 ja 2008 luokittelussa eroavaisuus on eron käynnistämä väkivalta ja molemminpuolinen väkivaltainen kontrolli. Johnson ja Ferraro (2000) kuitenkin arvioivat, että molemminpuolinen väkivaltainen kontrolli on kuitenkin suhteellisen harvinainen väkivallan muoto. He myös toteavat, että huomioidessa vain väkivallan teot ilman erotteluja esimerkiksi seurauksien ja kontekstin valossa, miesten ja naisten väkivaltataso olisi samanlainen. (Ferraro – Johnson 2000:3-4.)

Naisten tekemässä väkivallassa on yleisesti eroavaisuuksia miesten tekemän väkivallan kanssa esimerkiksi motiiveissa, tavassa ja kohteen valinnassa. Miehet tekevät prosentuaalisesti enemmän väkivaltaa kuin naiset mutta se ei tarkoita, etteivätkö myös naiset syyllistyisi väkivaltaiseen käytökseen. (Törrönen 2009 a:14.) Miesten osuus perheväkivallasta tiedetään ja ongelmaa käsitellään julkisesti, niin mediassa, kulttuurissa kuin palvelukentällä, ja ongelman ratkaisuun on kehitelty erilaisia auttamismuotoja (Puisto 2009: 8). Väkivallan puheeksiotto on haastavaa koska naisten väkivalta painottuu lähisuhdeväkivaltaan ja sillä on erityinen kysymys sekä rikoksena, väkivallan muotona että kokemuksena. Sen tapahtumapaikkana on usein oma koti ja tekijä oma kumppani tai ihminen, jonka kanssa yhteinen arki jaetaan. (Siukola 2014: 10.)

Apua haetaan usein siis muihin ongelmiin, esimerkiksi masennukseen ja päihiteisiin, mutta väkivaltaisuus tulee asiakaskontaktin jatkuessa esille tai asiakas on elämäntilanteensa parantuessa pystynyt itse rajaamaan omaa käytöstään. Ensimmäinen askel kohti väkivaltaisen käytöksen lopettamista on myöntää käytöksensä ja ottaa vastuuta. (Lattu 2016:10.)

Fyysinen väkivalta on esimerkiksi läpsimistä, raapimista, hiuksista repimistä, potkimista, lyömistä, tönimistä, hakkaamista ja palovammojen aiheuttamista (Väestöliitto 2015). Maailman terveysjärjestön (WHO) mukaan ”väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen,

kehityksen häiriintymiseen tai perustarpeiden tyydyttämättä jäämiseen” (WHO 2002: 21).

Fyysinen väkivalta on helppoiten tunnistettavissa kun se jättää huomattavan jäljen tai muita vaurioita, joita todentaa. Tällaisia merkkejä voi olla esimerkiksi vammat, kuten turvotus, mustelmat, palovammat, paleltumisvammat tai murtumat, joiden syntymekanismi ei vastaa selitystä, toistuvat ”vahingot ja onnettomuudet”, päänahan arkuus johtuen hiusten repimisestä sekä symmetriset käsillä tai sormilla puristamisen jäljet esimerkiksi olkapäässä viitaavat ravisteluun. (Perttu 1998:22-23.) Väkivallalla kuitenkin on usein myös psyykkisiä seuraamuksia kuten masennus, erilaiset häiriöt (ahdistuneisuus, uni- ja syömis-) ja psykosomaattiset ongelmat sekä lisääntynyt riskikäyttäytyminen (Siukola 2014:12).

Tämä opinnäytetyö keskittyy fyysiseen väkivaltaan eikä niinkään henkiseen, seksuaaliseen, uskonnolliseen tai taloudelliseen väkivaltaan. Yleensä nämä väkivallan eri muodot kuitenkin esiintyvät yhdessä eikä poissulkien toisiaan. Usein fyysistä väkivaltaa edeltää esimerkiksi henkinen väkivalta.

Olen määritellyt nuoruusiän noin 12-22 (11-25)ikävuoden välille. Nuoruuden voisi jakaa kolmeen eri vaiheeseen, joista ensimmäinen on varhaisnuoruus, keskinuoruuteen ja myöhäisnuoruus. Jaottelu ei ole niin ikäsidonnainen vaan yksilölliset piirteet ja kehitysrytmit jakavat nuoria eri nuoruusvaiheisiin (Helminen 2005:18.) Toinen nimitys nuoruuden eri vaiheille on esiteini-ikä, teini-ikä ja varhaisaikuisuus. Varhaisnuoruus tai esiteini-ikä käynnistää psykologisen kehityksen, jossa nuori alkaa pohtia uudelleen lapsuudessaan hyväksymiä arvoja ja aloittaa etäännyttämisen perheestään (Helminen 2005:18). Identiteetin, skeemojen ja toimintatapojen rakentaminen korostuvat nuoruudessa. Nuoruudessa on entistä enemmän valintoja, nuoruus on monivaiheisempi erilaisine elinympäristöineen ja nuoruutta pidetäänkin syrjäytymisalttiina ikävaiheena (Helminen 2005:9).

Sosiaalipedagoginen viitekehitykseni emansipaatiassa, joka on tavoitteena ohjatessa nuoria tyttöjä ja naisia kohti väkivallatonta elämää.

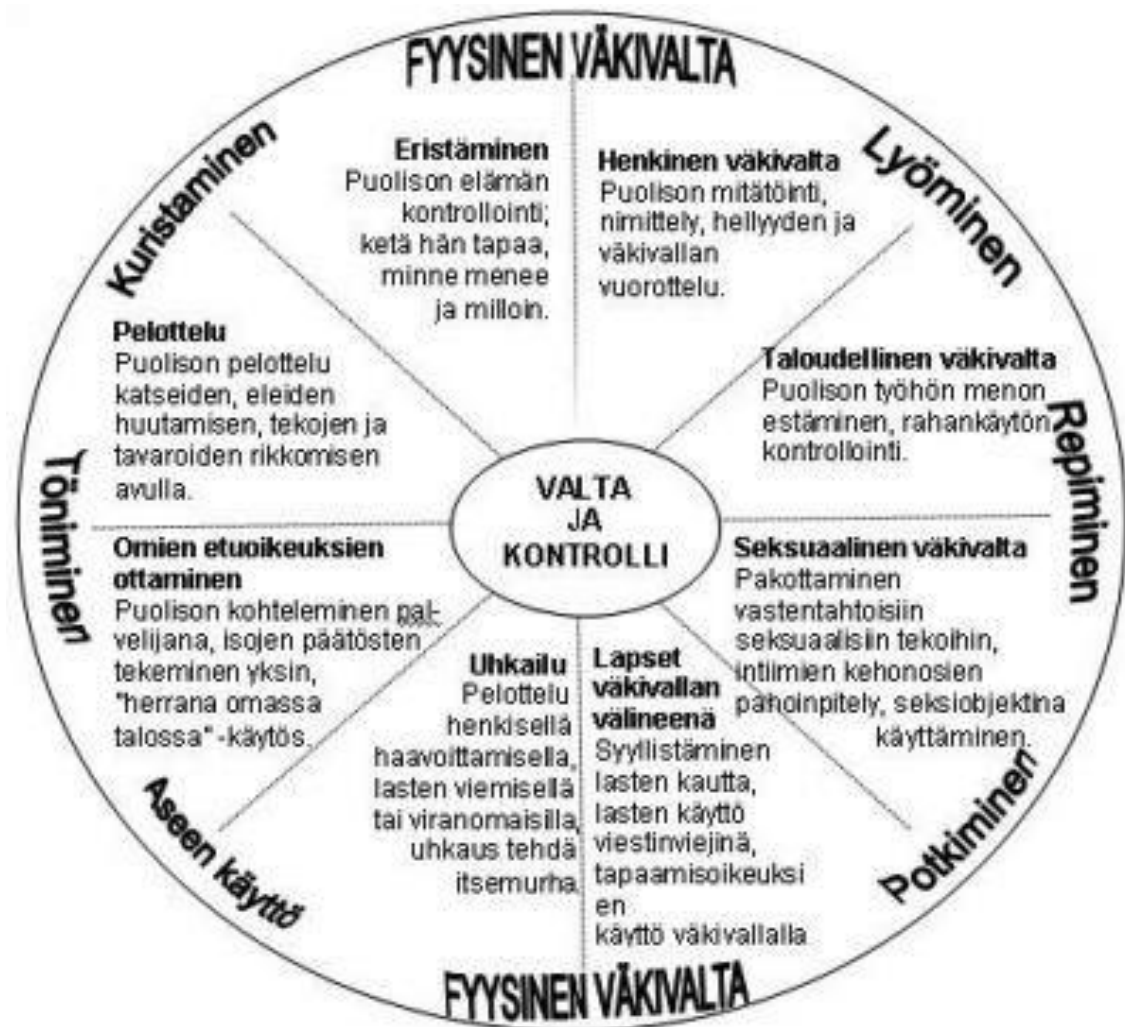
2 Väkivallan määrittelyä

Maailman terveysjärjestön vuonna 2002 julkaisemassa raportissa *Väkivalta ja terveys maailmassa* (WHO 2002) nostetaan erillisiksi luvuiksi *väkivalta globaalina terveysongelmana, nuorisoväkivalta, vanhempien lapsiinsa kohdistama väkivalta, hyväksikäyttö ja laiminlyönti, parisuhdeväkivalta, vanhusten kaltoinkohtelu, seksuaalinen väkivalta, itsemurhat* sekä *kollektiivinen väkivalta*. Raportissa väkivalta jaetaan kolmeen luokkaan; itse aiheutettu väkivalta (itsemurhayritykset, viiltely), ihmisten välinen väkivalta (parisuhdeväkivalta, yhteisöllinen väkivalta) sekä kollektiivinen väkivalta (sosiaalinen ja poliittinen väkivalta). Raportissa todetaan, että arviolta vuosittain yli miljoona ihmistä menettää henkensä väkivallan seurauksena ja vielä useampi saa vähäisempiä vammoja väkivallan eri muotojen kautta. Väkivalta on maailman laajuisesti yksi yleisimpiä kuolinsyitä. Väkivallan seuraamuksia on muun muassa iso taloudellinen menoerä esimerkiksi terveystenoihin, menetetyistä työpäivistä ja julkisen hallinnon kustannuksiin. (WHO 2002:19.) Suomessa on arvioitu, että naisiin kohdistuva väkivalta aiheuttaa vuosittain 90 miljoonan euron menoerän, esimerkiksi turvakoti- ja oikeudenkäyntipalveluihin menee rahaa (Piispa – Heiskanen 2002:33). Seurausten tavoin osa väkivallasta johtaneista syistä ovat näkyviä kun taas jotkut piiloutuu sosiaalisten ja kulttuurillisten seikkojen alle. WHO määrittelee väkivallan nimenomaan tekona eikä väkivallan käytön seuraamusten pohjalta. (WHO 2002:21, 23.) Väkivallan merkityksen määrittelyyn vaikuttaa itse teko, osapuolten välinen suhde, tekopaikka ja väkivallasta aiheutuneet vahingot (Lattu 2016:37).

Parisuhdeväkivaltaa on kaikissa maissa, kulttuureissa, uskontokunnissa ja sosiaaliluokissa. Vaikka myös naiset käyttävät väkivaltaa ja väkivaltaa ilmenee myös LGBT-suhteissa (lesbian, gay, bisexual, transgender), ylivoimaisesti isoimman palan nappaa miesten naisiin kohdistama parisuhdeväkivalta. Naisjärjestöt kaikkialla maailmassa ovat tietoisia asiasta ja parisuhdeväkivalta, mies tekijänä – nainen kokijana, ymmärretään myös ihmisoikeuskysymyksenä että kansanterveysongelmana. (WHO 2002:109.) Tähän tilastojakaumaan varmasti vaikuttaa se, että heterosuhteet ovat yleisin parisuhdemuoto ja naisen asema usein alisteinen mieheen kuin verrattain toisinpäin. *EU:n laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta* muistutetaan, että mahdollisia selityksiä eri maiden välisiin eroihin on esimerkiksi se, ettei kaikissa kulttuureissa ole soveliasta puhua ulkopuolisille väkivallan kokemuksista ja sitä pidetään yksityisasiana. Muita pointteja on esimerkiksi se, että sukupuolitasarvoisemmissa maissa väkivaltaa käsitellään avoimemmin ja se voi nousta

yhteiskunnallisen keskustelun aiheeksi, kaupungistuneissa EU-jäsenvaltioissa on yleisellä tasolla myös enemmän väkivaltaa ja yksilötasolla väkivaltaisiin tilanteisiin altistaa esimerkiksi alkoholinkäyttötavat sekä muu sosiaalinen käyttäytyminen, kuten esimerkiksi treffeillä käyminen. Tässä tutkimuksessa suomalaiset naiset vastasivat, että fyysistä tai/ja seksuaalista väkivaltaa on kokenut 30–39% 15-vuotiaana tai sitä vanhempana sekä yli puolet vastaajista kokee, että naisiin kohdistuva väkivalta on melko yleistä. (FRA 2015:15-16, 19, 38).

Väkivallan tematiikkaa on kuvailtu usein niin sanotun vallan ja kontrollin ympyrän avulla:

Kuvio 1. Parisuhdeväkivallan ulottuvuuksia. Sovellettu Hannu Säävälän käännöksestä (2006), joka pohjautuu yhdysvaltalaisen Ellen Pencen ja Michael Paymarin luomaan vallan ja kontrollin ympyrään (power and control wheel)(Turvakoti.fi n.d.; Kelly – Johnson 2008:4)

Väkivallan rakennetta on usein kuvattu Pencen ja Paymarin luoman kaavan kautta. Keskiössä on vallan ja kontrollin tavoittelu, joka usein laajenee henkisen, seksuaalisen ja taloudellisen väkivallan kautta sekä avulla fyysiseksi väkivallaksi. Esimerkiksi kumppaniin kohdistettu parisuhdeterrori, kokonaisvaltainen alistaminen ja rajoittaminen, ja omien etuoikeuksien ottaminen voivat eskaloitua väkivallaksi, joita vallan ja kontrollin ympyrässä on mainittuna kuristaminen, töniminen, aseiden käyttö, potkiminen, repiminen ja lyöminen. Usein mikään väkivallan muoto ei esiinny yksinään vaan on yhteydessä myös toisiin väkivallan muotoihin.

Suomessa kaikista vuoden 2013 loppuun mennessä vapautuneista yhdeksästä naiselinkautisvangista seitsemän oli murhannut puolisonsa, yhdellä oli taustalla kosto ja yhdellä taloudellinen motiivi ja uhrina nainen. Elinkautista istuvista neljästätoista vangista kuusi on murhannut läheisensä, neljä oman lapsensa. Viidessä tapauksessa nainen oli mukana porukassa mutta asiakirjojen mukaan myös tekijänä tilanteessa, jossa kostettiin koettua epäoikeudenmukaisuutta. (Rikosseuraamusraportti 2014, 35-36.) Naisvankien yleisin rikosnimike Suomessa on väkivaltaan liittyvä rikos, kun taas muissa länsimaissa rikosnimikkeinä yleisimpinä ovat huumausaine- ja omaisuusrikokset (Lattu 2008:169).

2.1 Selitysteorioita väkivallan käytölle

Usko, toivo, hakkaus-teoksessa (Heiskanen – Piispa 1998:8-10) on listattu erilaisia teorioita miesten tekemälle väkivallalle, mutta en näe miksei samoja teorioita voisi soveltaa selitysmalleina myös naisten tekemälle väkivallalle. Listauksen on laatinut väkivaltaa tutkinut Holly Johnson (1996).

Ensimmäisenä listauksessa on sosiaalisen oppimisen malli eli väkivaltaisten skeemojen sisäistäminen havainnoimalla lähipiirin käytöstä. Esimerkiksi omassa perhepiirissä esiintyvä väkivalta nähdään ongelmanratkaisuna. Tällaista havainnointia tapahtuu etenkin silloin kun tekijä kokee hyötyvänsä väkivaltaisuudesta. Vastaavasti voisi myös ajatella, että yksilö oppii hyväksymään väkivallan osana elämäänsä ja kenties myös häneen itseensä kohdistuvan väkivallan. Sosiaalisen oppimisen malli on yleensä sukupolvien yli periytyvä käytösmalli vaikkakin aggressiivisen käyttäytymisen

voi omaksua muualtakin. Toisena on sukupuolirooliteoria eli vahvistetaan sukupuolistereotyyppioita tehden miehestä kovan, voimakkaan ja kontrolloivan. Sukupuolirooliteoria on askel eteenpäin sosiaalisen oppimisen teoriasta.

Resurssiteorian pohja on siinä näkemyksessä, että miehellä on naista suurempi status ja valta eli resursseja, jota hän ei pelkää käyttää hyväksi. Tällöin väkivalta tulkitaan käskyttämisenä ja vallankäyttönä.

Tilannekohtaisia teorioita katsotaan olevan tilanteet, joissa väkivalta on seurausta keskinäisestä konfliktista, jota aletaan ratkaista väkivallalla. Tällainen konfliktien alullepanija on usein esimerkiksi alkoholi. Johnson on arvioinut, että alkoholin vaikutuksen alaisena tehdyt väkivallan teot ovat kulttuurisen normiston mukaan hyväksytympiä tilanteita kuin väkivalta ilman päihtymystä.

Kehityspsykologian teorian tai evoluutioteorian pohjalta miehen väkivaltainen käytös on periaatteessa luonnonvalinnan tulosta; aggressiivisesti perhettään kontrolloiva mies sai pitää perheen omanaan, myös biologisena vanhempana eikä aisankantajana. Monien väkivaltatekojen takana on arvioitu olevan mustasukkaisuus.

Sosiaalisen kontrollin teorian mukaan ihminen ei edes käyttäytyisi sosiaalisesti soveliaasti, ellei tämän käytöstä valvottaisi. Inhimillistä on, että käytöstä sanoittavat palkitsemisen tavoittelu ja rangaistuksen pakoilu; väkivaltaa käytetään koska siitä saatava etu on suurempi kuin häviö. Esimerkiksi väkivalta saa kumppanin pysymään suhteessa eikä väkivallan tekijä jää yksin.

Viidentenä vaihtoehtona luetellaan elämäntyyli- tai rutiiniaktiiviteettiteoria, joka pyrkii kartoittamaan väkivallan kohteeksi joutumisen todennäköisyyksiä työhön, vapaa-aikaan ja huvitteluun liittyvien seikkojen kautta. Teoria on lähtenyt rakentumaan empiiristen havaintojen pohjalta. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla kohtaa enemmän fyysistä koskemattomuutta rikkovia tekoja kuin tietotekniikka-alalla.

Feministiset teoriat tukevat aiemmin mainittuja teorioita painottaen vielä sitä, että tällaiset teoriat elävät vahvasti sen takia, että maskuliinisella vallalla on pitkä historia ja rakenteellinen kehitys tukee miesten ylivaltaa. Lainsäädäntö ja yhteiskunnalliset käytännöt ylläpitävät miesten etuoikeuksia ja määräysvaltaa. (Johnson, Holly 1996, Heiskanen – Piispa 1998:8-10 mukaan.)

Emansipaatioteoria, ”*Blame it on Feminism*”, tarkoittaa, että naisten aseman parannuttua naiset ovat alkaneet tehdä enemmän rikollista ja väkivaltaista toimintaa. Naisen rooli on myös maskuliinistunut ja naisille on mahdollisuus osallistua muutakin kuin oman talouden pyörittämiseen, jolloin niin sanotusti tilaisuus tekee varkaan. Emansipaatioteoriaa on kuitenkin kritisoitu esimerkiksi siitä, että rikoksia tekevät naiset eivät useimmiten ole mukana naisasialiikkeessä vaan ovat usein syrjäytyneitä ja huono-osaisia, emansipaatiota tapahtui enemmänkin valkoisessa keskiluokassa. Emansipaatioteoria vaatisi myös suoran syy-seuraussuhteen mutta esimerkiksi naisten tekemät omaisuus- ja talousrikokset Englannissa eivät vastaa aikajanalla naisasialiikkeen nousua vaan maan taloudellisesta tilannetta 1970–80-luvuilla. (Lattu 2016:28.)

Joan Kelly ja Michael Johnson julkaisivat vuonna 2008 artikkelin, joka käsitteli parisuhdeväkivaltaa, *Differentiation among types of intimate partner violence : Research update and implications for interventions*. Artikkelissa todetaan että yleisimpiä erilaisia parisuhdeväkivallan muotoja ovat parisuhdeterrori (*coercive controlling violence*), väkivaltainen vastarinta (*violent resistance*), tilanneväkivalta (*situational couple violence*) sekä eron käynnistämä väkivalta (*separation-instigated violence*). Parisuhdeterrori ei välttämättä näyttäytyä niin paljon fyysisenä väkivaltana koska tähän väkivallan muotoon sisältyy paljon henkistä väkivaltaa; eristämistä, vähättelyä, kiristämistä ja taloudellista väkivaltaa. Etenkin jos parisuhteessa on esiintynyt jo aiemmin fyysistä väkivaltaa, väkivallan uhka voi olla suurempi pelote kuin itse teko. Erotuksena fyysisen väkivallan tekoihin ja artikkelin mainitseisiin muihin väkivallan muotoihin, parisuhdeterrori on usein toistuvampaa ja vakavampaa. Parisuhdeterrorin tavoitteena on hallita ja niin sanotusti omistaa toinen. Parisuhdeterrori voi eskaloitua esimerkiksi tappoon; tilastojen mukaan kumppanistaan eroavat naiset ovat suuremmassa riskissä menettää henkensä kuin naiset, jotka jäävät suhteeseen.

Jotkut vastaavat parisuhdeterroriin väkivaltaisella vastarinnalla. Erottelu väkivaltaisen vastarinnan ja itsepuolustuksen välille on tarpeellinen koska itsepuolustus on lain silmin oikeutettua, väkivaltainen vastarinta ei. Heterosuhteissa yleensä naisen tekemä väkivaltainen vastarinta ei kestä kovinkaan pitkään koska väkivalta lisää väkivaltaa ja voi koventaa miehen otteita. Eniten mediassa nousee esille naisten väkivaltaisena vastarintana tekemät tapot ja murhat. Useimmiten naiset surmaavat kumppaninsa riidan aikana, keinona paeta uhkaavasta tilanteesta tai suhteesta, eivätkä suunnitelmallisena murhana esimerkiksi miehen nukkuessa.

Tilanneväkivalta on yleisin parisuhdeväkivallan muoto ja väkivaltaa tekee siinä naiset missä miehetkin. Tilanneväkivallan tarkoitus ei ole parisuhdeterrorin tavoin käyttää kiristystä ja uhkailua kumppanin rajoittamiseksi vaan johtuu enemmän esimerkiksi tunnetaitojen puutteellisuudesta ja riitojen eskaloitumisesta fyysiseksi väkivallaksi. Tilanneväkivaltaa voi olla esimerkiksi kumppanin töniminen, repiminen, läpsiminen tai tarttumista kiinni sekä haukkumista. Artikkelissa mainitaan, että tilanneväkivalta on yleisempää teini-ikäisten ja nuorten aikuisten kohdalla naisten tekemänä.

Eron liittyvä väkivalta kytkeytyy yleensä eron aiheuttamiin traumoihin, nöyryytykseen, syytöksiin tai pettämisen paljastumiseen. Eron käynnistämä väkivalta on useimmiten jätetyn osapuolen tekemää. (Kelly – Johnson 2008: 6-13.)

Vuonna 2000 Michael Johnson ja Kathleen Ferraro jaottelivat parisuhdeväkivaltaa niin ikään neljään luokkaan, jotka olivat yleinen parisuhdeväkivalta (*common couple violence*), intiimi terrori (*intimate terrorism*), väkivaltainen vastustaminen (*violent resistance*) ja molemminpuolinen väkivaltainen kontrolli (*mutual violent control*). Erona vuoden 2000 ja 2008 luokitteluissa erona on eron käynnistämä väkivalta ja molemminpuolinen väkivaltainen kontrolli. Artikkelissa todetaan, että molemminpuolinen väkivaltainen kontrolli on harvinainen väkivallanmuoto ja täten siitä on vähän tutkimusta. Molemminpuolista väkivaltaista kontrollia on saatettu kuvailla väkivaltaisen vastarinnan kautta. (Ferraro – Johnson 2000:3-4.)

Ennen termin muotoutumista parisuhde- ja intiimi terroriksi, Michael Johnson käytti tämän tyyppisestä väkivallasta nimeä patriarkaalinen terrorismi (*patriarchal terrorism*) koska tämä väkivallan muoto on useimmiten miehen käyttämää väkivaltaa naisen kontrolloimiseksi ja on tarkoituksellista ja harkittua (Johnson 1995: 284).

2.2 Nuorisoväkivalta

”Nuorisoväkivalta on yksi yhteiskunnan näkyvimpiä väkivallan muotoja. (...) Tapot ja pahoinpitelyt ovat nuorten ennen aikaisten kuolemien, loukkaantumisten ja vammautumisten keskeisiä syitä”, alkaa Maailman terveysjärjestön raportti nuorisoväkivallan taustoituksesta. Raportissa on tehty ikärajaus 10–29-vuotiaisiin. (WHO 2002:42-43). Raportista löytyy tietoa 1990-luvulla *10-29-vuotiaiden nuorten tekemät henkirikokset maittäin tai alueittain*, jonka mukaan esimerkiksi Suomessa

vuonna 1998 kuolemantapauksia tapahtui 19 kappaletta. Verrattain naapurimaihin, Ruotsissa henkirikoksia tapahtui vuonna 1996 16 kertaa, Virossa vuonna 1999 33 kertaa sekä Norjassa vuonna 1997 11 kappaletta. Listauksen kärkipäässä oli Brasilia (20 386 tapausta), Kolumbia (12 843 tapausta), Yhdysvallat (8226) sekä Venäjä (7885). Raportissa mainitaan, että esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Kolumbiassa henkirikoksiin liittyi usein myös ampuma-aseen käyttöä. Venäjän ja entisen Neuvostoliiton alusmaiden tilastoja voi vääristää myös Neuvostoliiton (ja sosialismin) hajoaminen 1980–90- luvun taitteessa. (WHO 2002: 44–47.)

Nuoruuteen kuuluu kaikenlaisten käyttäytymispiirteiden kärjistyminen, joista yksi voi olla väkivaltaisuus. Lapsuudessa ilmennetty aggressiivisuus ja ongelmakäyttäytyminen voivat nousta isommaksi ongelmaksi nuoruudessa. Esimerkiksi Ruotsin Örebrossa ja Suomen Jyväskylässä tehdyissä pitkittäistutkimuksissa huomattiin, että aikuisena väkivaltaisesti käyttäytyvät miehet ilmensivät jo alle 14-vuotiaina aggressiivista käytöstä. Myös nuorena alaikäisenä tehdyt vakavammat väkivallan teot ennustivat uusia pidätyksiä aikuisuudessakin. Usein nuorena ilmennetty väkivaltaisuuteen taipuvaisuus ”hyödynnettiin” esimerkiksi jengitappeluissa. Yhdysvaltaisella nuorisotutkimuksessa kuitenkin todettiin pitkittäistutkimuksen osoittaneen, että vain neljäsosa vakavampiin väkivaltarikoksiin syyllistyneistä jatkoi toimintaansa 1-3 vuoden kuluttua. (WHO 2002:48-50.)

WHO:n raportissa *Väkivalta ja terveys maailmassa* listataan nuorisoväkivallan riskitekijöiksi yksilölliset, yhteisölliset ja rakenteelliset tekijät. Yksilöllisiä tekijöitä ovat esimerkiksi biologiset tekijät, psykologiset ja käyttäytymiseen liittyvät ominaispiirteet, ihmissuhdetekijät sekä perheen ja vertaisryhmien vaikutus. Biologisia vaikutuksia voi olla esimerkiksi raskauden tai synnytyksen aikana liittyvät vammat ja komplikaatiot. Tarkkaavaisuuteen ja älykkyyteen liittyvät säätelykeskukset sijaitsevat aivoissa etuaivolohkoissa. (WHO 2002:51-52). Neuropsykiatrisen oireilun juurien on myös epäilty osittain johtuvan myös raskaudenaikaisista komplikaatioista, jolloin esimerkiksi aivojen rakenne ja kehitys voivat muuttua tai olla puutteellista. Mahdollisimman oikea-aikainen ja tarpeellinen diagnosointi on psykologista interventiota, jolla nuorta voi auttaa jäsentämään ja ymmärtämään toimintatapojaan ja haasteitaan.

Erilaisille aistijoille, tällä viitaten erilaisiin tarkkaavaisuus- ja keskittymishäiriöisiä ihmisiin, on tärkeää miten heitä kohdellaan; he usein saavat negatiivista palautetta itsestään. Jo lapsuudesta alkanut negatiivisen palautteen kierre, ei-mukautetut

vaatimukset ja tilanteen ymmärtämättömyys ei anna lapselle tilaa rakentaa hyvää itsetuntoa ja myönteistä minäkuvaa. Jatkuva kielteinen palaute myös nostaa esille emotionaalisen oirehinnan sensoristen ja neurologisien rinnalle, jotka altistavat sosiaalisille ongelmille aikuisuudessa. On arvioitu, että jopa puolella vangeista on ADHD-oireita. (Näre 2002.)

Yliaktiivisuus, impulsiivisuus, uhkarohkeus, huono käyttäytymisen hallinta ja keskittymiskyvyn- sekä tarkkaavaisuusongelmat ovat usein sidoksissa nuoreen väkivallan tekijään. Myös alhainen älykkyystaso ja suoritustaso koulussa sekä tähän usein linkittyvä alempi sosioekonominen luokka ovat yhteydessä nuorisoväkivaltaan. Muita altistavia tekijöitä ovat muun muassa lasten suuri määrä perheessä (ja mahdollisesti aikuisten turvautuminen kuritusväkivaltaan), äidin nuori ikä tullessaan äidiksi, sosiaalisen tuen puute, perheen sisäisen koheesion heikkous tai nuoren vertaisryhmien negatiivinen vaikutus, jossa esimerkiksi väkivalta ja väkivallalla uhkailu lisää sitoutuneisuutta jengi- tai vertaisryhmän toimintaan. (WHO 2002:53- 58.)

Väkivaltaisuuteen tuntuu myös vaikuttavan sen yhteisön, jossa nuori on osallisena, sosiaalinen integraatio. Yhteisön jäsenten keskeinen luottamus tuntui vähentävän väkivallan määrää ja esimerkiksi kaupungissa ja maaseudulla asuvien nuorten väkivaltaisuudessa on eroa ainakin globaalilla tasolla heijasteltuna. Nopea nuorisoväestön demografiset muutokset, modernisaatio, maahanmuutto, kaupungistuminen (ja mahdollinen slummiutuminen) sekä sosiaalipolitiikan muutokset vaikuttavat nuorisoväkivallan ilmenemiseen. Poliittisia vaikuttamia väkivallattomuuteen ovat esimerkiksi yhteiskunnan panostus väkivaltatekojen rangaistuksiin ja niiden täyteenpanoon. Uhka seuraamuksista voi toimia jo rajoittavana tekijänä. Kulttuurin vaikutusta väkivaltaan ja siihen suhtautumiseen ei voi vähätellä. Yhteiskunnassa periytyy tietyt normit ja arvot. Tehokkaimpia keinoja näiden normien ja arvojen edistämiseen ja muuttamiseen vaikuttavia keinoja on media eri muodoissaan. Jos mediassa väkivaltaa käsitellään normaalina käytäntönä ratkoa konflikteja, se siirtyy myös kansalaisten käytökseen. (WHO 2002:53-58). Esimerkiksi sotapropagandan käyttö on yleinen käytäntö sota-aikana. Tieteellinen näyttö median tarjoaman väkivallan ja nuorisoväkivallan suhteesta sekä median vaikutusta yksilön ominaispiirteisiin, esimerkiksi vihamielisyyteen, välinpitämättömyyteen tai kunnioituksen puutteeseen, ovat vielä keskeneräistä ja lisätutkimusta tarvitaan mutta tämän hetkiset tulokset viittaisivat ainakin mediaväkivallan lisäävän lyhytaikaista aggressiivisuutta (WHO 2002:60.)

2.3 Seurusteluväkivalta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos jakaa parisuhdeväkivallan ja seurusteluväkivallan tekijöiden iän perusteella; parisuhdeväkivallan määritelmänä on ”henkilön seurustelukumppaniinsa tai puolisoon kohdistamaa väkivaltaa” ja seurusteluväkivalta on ”nuorten parisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa”. Seurustelu- ja parisuhdeväkivallan erona voidaan pitää myös sitä, etteivät seurustelukumppanit yleensä asu yhdessä. Seurusteluväkivallalle tyypillistä on mustasukkaisuus ja nimittely, joka voi eskaloitua myös fyysiseksi väkivallaksi. THL:n arvion mukaan nuorille saattaa seurustelun pelisäännöt olla vielä epäselviä, mitä seurusteluun kuuluu ja ei kuulu. Nuorille kokemattomuuden myöntäminen voi olla vaikeaa samalla kun tekee kehitysvaiheeseen liittyvää itsenäistymistä ja erkanemista perheestään. Seurustelusuhteissa korostuu myös kaveripiirit, jolloin esimerkiksi eroaminen kumppanista voi olla eroamista myös tietystä kaveripiiristä. (Seurusteluväkivalta n.d.) Joillekin nuorille nuoruuteen kuuluu ensimmäiset seurustelusuhteet, jolloin aletaan muodostaa uudenlaisia ihmissuhteita ja yhdessä olemisen taitoja. Seurustelusuhteet voivat auttaa nuorta käsittelemään seksuaalisuuttaan ja sukupuolisuuttaan. Vaikka seurustelusuhteet saattavat olla lyhyitä kestoltaan, ovat ne mahdollisesti nuorelle hyvinkin merkittäviä. Kumppanin mustasukkaisuus voi tuntua jopa imartelevalta jolloin normaalin ja väkivaltaisen käytöksen välille on vaikeaa tehdä erottelua. Väkivallan kokijan oma riskikäyttäytyminen, esimerkiksi päihteiden käyttö, nuorena aloitetut seksuaalikokeilut ja siihen liittyvä välinpitämättömyys sekä rikosten tekeminen tuntuvat olevan yhteydessä toisiinsa. Pojat ovat raportoineet seurusteluväkivallan kokemisen aiheuttaneen esimerkiksi unihäiriöitä ja itsetuhoisia ajatuksia. (kouluasiaa.fi n.d.)

Jonkinlaisena ihanteena ja tavoittelemisen arvoisena asiana pidetään niin sanottua hullua rakkautta. Sellaista rakkautta, jota maalailtaan kaunokirjallisuudessa, naistenlehdissä ja lauluissa. Hullu rakkaus halutaan nähdä ja näyttää ”kiiman ja onnistumisen huipussaan”. Tällaiseen rakkauteen ei kuulu päihde- tai sosiaaliset ongelmat, mustelmat tai uskottomuus. (Törrönen 2009 f:15.) Vahvat tunteet nähdään intohimoisina; välillä ihmisillä menee sekaisin intensiivisen ja fyysisesti uhkaavan riitelyn että intohimon rajat. Mustasukkaisuus ja riitely voi valua henkisen väkivallan puolelle ja kontrollin hakeminen toisesta voi eskaloitua parisuhdeterroriin.

Nuoren voi olla vaikeaa rajata esimerkiksi seksiin liittyviä rajojaan, mikä on suostuttelua ja mikä on painostamista. Vaikka nuoret teorian tasolla tuomitsevat seksiin painostamisen tai pakottamisen, käytännössä omien rajojen tunnistaminen ja sanoittaminen voivat olla haasteellisia. (Näre 2005: 178–181). Eri ihmiselle eri kokemukset näyttäytyvät erilaisina.

Jenni Niemen Pro gradu-tutkielman tulokset heijastelee, että seurusteluväkivalta on usein lievää väkivaltaa ja painottuu enemmän henkiseen väkivaltaan, esimerkiksi väkivallalla uhkailuun. Poikiin kohdistuva seurusteluväkivalta tapahtuu useimmiten ulkona tai muulla julkisella paikalla. Tyttöihin kohdistuva fyysinen väkivalta tapahtuu usein yksityisasunnossa, jolloin väkivalta voi jäädä vain tekijän ja kokijan väliseksi ja tytöt myös kertoivat harvemmin seurusteluväkivallasta muille. Seurusteluväkivalta ja väkivaltaisuus tuntuvat kyselyn perusteella olevan osana kasautuvaa huono-osaisuutta, johon voi kuulua esimerkiksi nuoren päihteiden käyttö, oma väkivaltaisuus, perheen talousvaikeudet ja kotiolojen väkivaltaisuus. (Niemi 2010: 87-88).

Tuntuu, että kulttuurissamme parisuhteen merkitys on korostunut. Yksi teoria tälle on että viime vuosikymmeninä olemme alkaneet elää enemmän vertaisryhmäkulttuurissa kuin sidoksissa perheeseemme, sukupolveemme. Vietämme suurimman osan arjestamme oman ikäistemme seurassa; ensin päiväkodissa, sitten koulussa ja niin edelleen. Vaikka parisuhdepyrkimykset ovat usein ihanteena, se ei ole tarkoittanut suhteiden pysyvyyttä vaan näyttää pikemmin kiihdyttäneen vaihtuvuutta. Esimerkiksi tyttöjä ei enää oikeastaan kannusteta viattomaan romantisoituun haaveiluun parisuhteesta vaan olemaan varuillaan tunne-elämänsä kanssa. (Näre 2004:8, 12–13.) Taustalla on myös julkisuuden intimisoituminen eli seksuaalisuuden ja tunteiden esilletuominen julkisuuteen; televisioon, lehtiin ja mediaan. Mediassa ovat yleistyneet teemat, joissa liian varoitellaan liian voimakkaista tunteista ja rakkauden haavoittavuudesta. Emotionaalinen haavoittuvuus nousee riskiksi pettymyksiä kautta (Näre 2004:18, 43.) Esimerkiksi jätetyksi tuleminen saattaa nostaa pintaan häpeän tunteita, jolloin kyseenalaistetaan sitä, että kelpaako. Niin sanotun selviäjä-nuoren identiteettiä tukee luottamus vaikutusmahdollisuuksiin, oikein toimimisen merkityksellisyys ja luotto tulevaisuuteen (Helminen 2005:16). Asiakaskohtaamisessa on tärkeää kohdata nuori persoonana ja yksilönä. (Helminen 2005:27.)

3 Väki­valta lain silmin

Euroopan ihmisoikeussopimuksessa on vaade valtion aktiivisesta väkivallan ehkäisystä, ei vain viranomais- ja valtiotahon tekemiä ihmisloukkauksia vastaan vaan yksilön suojaamista toisen yksilön väkivallan teoilta. Onkin todettu, että Suomen vakavimpia ihmisoikeusongelmia on lähisuhdeväkivalta. Ihmisoikeussopimuksissa on useita säädöksiä yksityis- ja perhe-elämän suojelemiseksi sekä ihmisarvoa alentavan kohtelun vähentämiseksi. Esimerkiksi toistuva väki­valta usein muuttuu jatkuessaan väki­valtaisemmaksi, eri väkivallan muotoineen (fyysinen, henkinen, seksuaalinen, taloudellinen), jolloin tilanteista irtautuminen vaikeutuu. Vakava ja erityisesti naisen kuolemaan johtanut väki­valta on tilastojen valossa Suomessa yleisempää kuin muissa länsimaissa, vaikkakin parisuhdeväkivaltaa esiintyy Suomessa saman verran kuin muualla. (Niemi-Kiesiläinen 2006:446-447.)

Alkoholin käyttö on suomalaisen kulttuuriin vahvasti yhdistetty piirre ja myös sosiaalisesti hyväksytty tapa selittää poikkeavaa käytöstä. Alkoholin käytön rinnalla kulkevat myös suomalaisen sielunmaisemaan yhdistetyt humalahakuinen juominen, silloin esille nouseva pahaluonteisuus, huono itsetunto, omistushaluisuus, kateus ja mustasukkaisuus. (Nikunen 2005: 318). Väki­vallan selittäminen alkoholilla kuuluu myös tähän ajatusmalliin. Päihtymystila ei kuitenkaan ole syyntakeisuutta alentava tekijä. Tekohetkellä humalassa ja alkoholiongelmista kärsivät väki­valtaiset ihmiset ovat yleensä täydessä ymmärryksessä tai täyttä ymmärrystä vailla kun taas vailla ymmärrystä tehdyissä teoissa alkoholi ja päihteet eivät olleet niin keskeisessä osassa.

Ilmoitus­kynnys poliisille on myös madaltunut niin tilanteen todistajien kuin kokijan osalta. Julkisessa keskustelussa on myös noussut esille nuorten naisten väki­valtaistuminen. Honkatukia myös toteaa, että myös on merkkejä nuorten jakaantumisen­ta; vaikka suurin osa noudattaa lakeja ja normeja, osa tekee rikoksia, jotka tulevat myös poliisien tietoon. Vaikka tästä ryhmästä tiedetään vähän (ainakin artikkelin kirjoitusvaiheessa), voidaan olettaa että taustavaikuttimena ovat erilaiset sosiaaliset ongelmat. He ovat eläneet lapsuutensa 90-luvun laman jälkeisenä aikana, jolloin karsittiin lapsiperheiden tukia. (Honkatukia 2009.)

3.1 Rikosnimikkeitä

Ensi- ja turvakotien liiton julkaisussa *Perhe- ja lähisuhdeväkivalta – Auttamisen käytäntöjä* kirjoitetaan, että rikoslaki määrittelee pääasiallisesti fyysisen väkivallan tuomittavuutta. Lain silmissä fyysisen väkivalta on jotakuinkin aina rikos. Poikkeuksellisissa tilanteissa väkivalta voi olla rikosoikeudellisesti sallittua jos kysymys on hätävarjelusta eli puolustautumisesta toisen väkivaltaa vastaan. (Niemi-Kiesiläinen – Kainulainen 2006:116.)

Pahoinpitely (Rikoslaki 1889/39 §21:5) on ruumiillisen väkivallan tekemistä toiselle henkilölle. Yleisimpiä pahoinpitelyn muotoja ovat lyöminen nyrkein, avokämmenellä tai esineillä, potkiminen, kuristaminen ja töniminen. Vaikka rikoslaki ei edellytä, että väkivallasta pitäisi jäädä fyysisiä todisteita, helpottaa se väkivallan todentamista muiden todisteiden ohella. On tavallista, että vammoja, särkyjä ja kipua ilmenee. Jos pahoinpitelystä saa tuomion, rangaistusasteikko on sakosta kahteen vuotta vankeutta. Myös pahoinpitelyn yritys on rikos. Pahoinpitely yksityisellä paikalla tuli virallisen syytteen alaiseksi Suomessa vasta 1.10.1995, jota ennen yksityisasunnossa tapahtuneesta puolison pahoinpitelystä ei seurannut suoraan syyteharkintaa. Aluksi tämän lain rinnalle tuli vakaan tahdon pykälä (Rikoslaki 1889/39 §21:17), joka antoi asianomaiselle mahdollisuuden evätä pahoinpitelysyytteen eteneminen oikeudessa. Tarkoituksena oli, että luopumispyyntö olisi tehty vapaaehtoisesti ilman painostusta. Tätähän ei voitu valvoa ja esimerkiksi vuonna 2001 jätettiin 4200 pahoinpitelysyytettä nostamatta. Vakaan tahdon pykälä kumottiin 1.10.2004 (2004/712).

Lievä pahoinpitelyn (Rikoslaki 1889/39 § 21:7) mahdollinen tuomio on sakot. Lievä pahoinpitely on vähäinen kun ottaa huomioon väkivallan, koskemattomuuteen tai terveyden vahingoittamiseen liittyvät seikat. Vuoden 2011 vuoden alusta alkaen lievät pahoinpitelyt muuttuivat syytteen alaisiksi, jos pahoinpitely kohdistuu alaikäiseen, tekijälle läheiseen henkilöön tai henkilöön, joka suorittaa työtehtäviään (sovittelutoiminta)

Törkeä pahoinpitely (Rikoslaki 1889/39 § 21:6) määräytyy tekotavan raakuuden mukaan, pahoinpitelyssä on esimerkiksi käytetty teräasetta tai muuta siihen rinnastettavaa esinettä, jossa uhrille on aiheutettu vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila Rangaistusasteikko on silloin vuodesta kymmeneen vuoteen.

Vuoden 2005 alusta nousi voimaan perheen sisäinen lähestymiskielto (2004/711), jolle edellytykset kuitenkin ovat tiukemmat kuin tavalliseen lähestymiskieltoon ja kielto on voimassa korkeintaan kolme kuukautta. Perheen sisäisen lähestymiskiellon vaateisiin kuuluu, että asianomaisen henki, terveys tai vapaus on uhattuna ja ilman korkeaa todennäköisyyttä, että lähestymiskielto estää tällaisen uhan, sitä ei langeteta. Lähestymiskiellon rikkomisesta voidaan tuomita sakkoon tai enintään vuodeksi vankilaan.

Lähisukulaisilla on oikeus kieltäytyä todistamasta joten usein puoliset hyödyntävät kieltäytymisoikeuttaan (Laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa 4/1994 §22) kuulusteluissa. Tällöin esimerkiksi oikeudessa ei voida hyödyntää tapahtuman aikana saatuja alustavia tietoja ja lausuntoja. Silloin ainoaksi näytöksi väkivalta tilanteista jää poliisien ottamat fyysiset todisteet, kuten esimerkiksi tekovälineet ja valokuvat.

Rikoslaisissa määriteltyjä väkivallan ja sen erilaisia ilmenemismuotoja ovat muun muassa pahoinpitelyn lisäksi vapaudenriisto (variaatioina myös törkeä ja tuottamuksellinen, Rikoslaki 1889/39 § 25, 25:2, 25:6), yllytys rikokseen (Rikoslaki 1889/39 § 5:5), törkeän rikoksen ilmoittamatta jättäminen (Rikoslaki 1889/39 §15:10), laitton uhkaus (Rikoslaki 1889/39 §25:7) ja oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen (Rikoslaki 1889/39 §15:9), kotirauhan rikkominen (Rikoslaki 1889/39 § 24:1-2), johon kuuluu muun muassa tunkeutuminen asuntoon, esineiden heittäminen ja häirintäpuhelimien soittaminen.

Hätävarjelu (Rikoslaki 1889/39 §4:4) tarkoittaa ”aloitetun tai välittömästi uhkaavaan oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi tarpeellista puolustustekoa”. (Niemi-Kiesiläinen – Kainulainen 2006:116–118.)

Hätävarjelusäännöksessä ei enää luetella niin sanottuja oikeushyveitä, joita hätävarjelu kattaa mutta se sisältää vaatimuksen teon suhteellisuudesta sen oikeudenmukaisuuden edellytyksenä (Matikkala 2006:421).

Anteeksiantoperiaatteeseen liittyy nimensä mukaisesti teon anteeksianto esimerkiksi kontekstiin nojaten. Vaikka teko olisi oikeusperiaatteiden mukaan rangaistava teko, tekijän teko ei etene rangaistukseen. Vuonna 2004 päivitetyn rikoslain yleisen perusosan uudistuksen keskeisiä kysymyksiä hätävarjeluun liittyen on sen merkityssisällöt. Uusi versio ei listaa niin sanottuja oikeushyviä. Tämä on tuonut

problematiikka esimerkiksi hätävarjeluun käytetystä ajasta; voiko hätävarjelua tehdä ennaltaehkäisevästi ja mitkä keinot ovat sallituissa rajoissa lain edessä. (Majanen 2006:388-389.) Oikeusjärjestelmä ymmärtää, etteivät kaikki ihmiset toimi tai reagoi väkivaltilanteisiin samalla tavalla; esimerkiksi pelko ja kauhu ilmenevät eri tavoin (Matikkala 2006:426).

Vaikka rikoksen vanhenemisaika alkaa rikoksen päättymisestä oikeudellisesti kiinnostavaa on lähisuhdeväkivallan psyykkisen pelon ja lamaantuneisuuden tila, jonka lääketieteellinen diagnosointi on merkityksellinen myös oikeudellisen päätöksenteon kannalta. Psyykkiset ongelmat, ”vauriot”, voinevat nostaa teon vakavuutta ja täten rangaistavuutta. (Matikkala 2006: 419.)

Jos henkilö on konkreettisesti vaarassa joutua muun muassa törkeän pahoinpitelyn, henkirikoksen tai raiskauksen uhriksi, kansalaisilla on ilmoitusvelvollisuus (Rikoslaki 1889/39 § 15:10). Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole jos tekijä on läheinen henkilö (2015/735). (Niemi-Kiesiläinen – Kainulainen 2006:116.)

Eettisten valintojen edessä sosiaaliviranomainen on myös riippuvainen muiden tahojen tekemistä ratkaisuista ja vastuun rajat on tärkeää selkeyttää, esimerkiksi sen mukaan mihin työntekijällä on valtuuksia vaikuttaa. Työntekijällä kuuluu olla oikeus keskustella valinnoista työryhmässään tai edes esimiehensä kanssa vaikka asiakassuhde perustuu luottamukselle. Ilman asiakkaan lupaa esimerkiksi tietoja ei saa kertoa eteenpäin ellei tietojen luovuttaminen liity lain säädöksiin. Tietojen luovutuksen kysymykset nousee esille erityisesti vanhus-, vammais- ja päihdehuollossa sekä lastensuojelussa. (Talentia n.d.)

3.2 Rikosoikeudellinen prosessi

Monesti pahoinpidellyt kumppanit eivät toivo tekijälle rangaistusta teostaan ja epäilevät sen hyödyllisyyttä, usein heille olisi tärkeää läheisen pääseminen hoitoon tai avun piiriin.

Väkivalta on aina rikos rikosoikeudelliselta katsontakannalta. Jos rikos vain tulee poliisien ja viranomaisten tietoon, alkaa rikostutkinta, rikostunnusmerkistöjen tutkiminen sekä tilanteen ja tapaushistorian selvittäminen. Tästä vastaa poliisi. Esitutkinnan

jälkeen syytteen nostamisesta vastaa syyttäjä. Jos syyte nostetaan, rikossyytökset etenevät tuomioistuimeen, jossa päätetään tekijän mahdollisesta rangaistuksesta. Tällöin käsitellään myös uhrin mahdollisia vaatimuksia vahingonkorvauksista. Uhri voi myös hakea lähestymiskieltoa ja nykyainsäädännön mukaan, lähestymiskieltoa on mahdollista hakea myös perheensisäisesti vaikka osapuolet asuisivat samassa osoitteessa. (Niemi-Kiesiläinen – Kainulainen 2006:115-116.)

Monet rikokset ovat asianomistajarikoksia kuten lievä pahoinpitely ja laitton uhkaus, joita poliisi alkaa tutkia ainoastaan jos uhri vaatii rikoksen tekijälle rangaistusta. Lähisuhdeväkivallassa pahoinpitelyn vakavuus ja toistuvuus tutkinnan alussa voi jäädä hämärän peittoon, jolloin vakavammat aiemmat pahoinpitelyt saattavat jäädä pois poliisien tiedosta ja vastuu rikostutkinnan jatkumisesta jää uhrin harteille. Esitutkinta-aineisto on kuitenkin pohja syyteharkinnalle ja oikeudenkäynnille.

Poliisi voi haluta kuulustella asianomaisia ja heidän lähipiiriään tapahtuneesta ja jokaisella kutsutulla on velvollisuus osallistua kuulusteluihin. Rikoksesta epäilty henkilö voidaan hakea kuulusteluihin ilman kutsuakin ja hänen myönteistä suhtautumista.

Esitutkinnan ajaksi väkivallasta epäilty voidaan pidättää korkeintaan 3-4 päiväksi ja tarpeen vaatiessa jatkaa vangitsemisella, josta päättää tuomioistuin. Pahoinpitelyrikoksissa tällaisia toimenpiteitä tehdään yleensä vain vakavimmissa tapauksissa. Pidätys esimerkiksi johtuen epäillyn humalatilasta kestää yleensä korkeintaan 12 tuntia.

Lapsen kuuleminen vaatii vielä enemmän sensitiivisyyttä ja lasta on haastateltava esimerkiksi huoltajan tai lastenpsykiatrin läsnä ollessa. Usein haastattelut tehdään esimerkiksi videohaastatteluina jolloin lapsen läsnäoloa ei tarvita jos asia etenee oikeussaliin asti.

Poliisi etsii myös näyttöä kuulustelujen rinnalle ja todisteiden hankkiminen onkin poliisin työtä. Käytännössä uhri kuitenkin varmimmin varmistaa, että tärkeät todisteet ovat olemassa ja poliisien saatavilla. Näyttöä voi olla esimerkiksi uhkailut tekstiviesteissä, valokuvat uhrin vammoista, lääkärin ja naapurien lausunnot, esinetodisteet, esimerkiksi veriset vaatteet sekä uhrin omat merkinnät vaikkapa kalenteriin.

Esitutkinnan valmistuttua juttu siirtyy syyttäjälle, joka arvioi syytteenoston. Jos rikosnimike on asianomistajarikos, uhri voi itse päättää jatketaan syytteiden

eteenpäinviemistä. Syyttäjä voi joko viedä jutun eteenpäin ja lähettää asianomaisille ja todistajille haastehakemuksen, hylätä syytteen esimerkiksi vajavaisen näytön vuoksi tai tehdä päätöksen syyttämättä jättämisestä, joka yleensä viestii sitä, että rikos on tapahtunut mutta se on vähäinen tai tekijä nuori. Vaikka syyttäjä jättäisi syytteen eteenpäin viemisen, on rikoksen uhrilla oikeus viedä asia käräjäoikeuteen sekä syyttämistäjättämispäätöksestä voi valittaa valtakunnansyyttäjälle.

Vahingonkorvauksia haetaan yleensä esimerkiksi lääkärikuluihin tai korvauksia kärsimyksistä tai ansiomenetyksistä. Korvauksia ei kuitenkaan makseta uhrille automaattisesti vaan uhri voi antaa korvausten perimisen ulosottomiehen vastuulle tai sopia rikosentekijän kanssa maksujärjestelyistä. Rikosasioissa korvauksen voi hoitaa myös vakuutusyhtiö tai valtio rikosvahinkolain mukaan mutta tämä siis edellyttää, että rikoksesta on ilmoitettu poliisille. Syytteen nostamista ei kuitenkaan vaadita. Vuonna 2006 alussa tuli rikosvahinkolain uudistus voimaan, jossa Valtionkonttori maksaa uhrille korvauksia tuomioistuimen vahingonkorvauspäätöksen pohjalta.

Rangaistuksen tulevat sen mukaan, minkä rikosnimikkeen mukaan syytetty saa tuomionsa. Tuomiot vaihtelevat vapautuksesta sakkoihin, yhdyskuntapalveluun ja ehdolliseen tai ehdottomaan vankeusrangaistukseen. (Niemi-Kiesiläinen – Kainulainen 2006:121-134).

3.3 Nuorille suunnatut toimet

Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä puhelimitse, kirjallisesti tai käymällä sosiaalitoimistossa henkilökohtaisesti. Ilmoituslomaketta ei tarvitse täyttää ellei halua varmistaa esimerkiksi tarkkoja sanamuotoja, joilla ilmoitus kirjataan. Ilmoitus kuuluisi ensisijaisesti tehdä lapsen asuinkunnan sosiaalitoimistoon mutta kiireellisissä tapauksissa tai kun lapsen asuinkuntaa ei voi selvittää voi soittaa esimerkiksi yleiseen hätänumeroon. Lastensuojeluilmoitukseen tarvitaan lapsen henkilötietoja, ilmoituksen syy sekä voidaan kertoa, onko lapsi tai tämän huoltaja tietoinen ilmoituksesta. Lastensuojelun työntekijä kirjaa tiedot ja asia lähtee vireille eli lastensuojelun työntekijä aloittaa asian selvityksen ja arvioi lapsen palvelu- sekä lastensuojelutarpeen. Tällöin kiinnostuksen kohteena ovat muun muassa lapsen kasvuolosuhteet, huoltajien mahdollisuudet lapsen hoitamiseen ja kasvattamiseen sekä tukitoimien tarpeellisuus. (Lastensuojelun käsikirja 2017.) Lapsen asiakkuus lastensuojelussa ei ala vielä

arvioinnin aikana Palvelutarpeen arviointi on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä ilmoituksesta ja sen on valmistuttava kolmen kuukauden sisällä (Lastensuojelulaki 2007/417 § 26:3-5). Vaikka alkuarvion perusteella ei käy ilmi lastensuojelun tarvetta se ei tarkoita etteikö asia nousisi selvityksen edetessä ajankohtaiseksi.

Kunhan tuen tarve on oikea-aikaista ja tilapäistä, usein voidaan välttää pidempiaikainen tuki. Jos tarve on toistuvaa tai jatkuvaa, palvelujen tavoite on tukea asiakkaan itsenäistymistä, itsenäistä selviämistä ja tavoitteeksi tuen päättyminen joskus kun asiakkaalla on riittävät elämönhallintataidot kasassa. Pysyvän ja pitkäaikaisen tuen järjestämisen lähtökohtana on turvata palvelujen jatkuvuus ja tarjota erityisiä tukitoimia.

Siinä missä sosiaalityöntekijöiden on tehtävä selvitys päätökseen viimeistään kolmessa kuukaudessa, myös asiakkaita koskee kolmen kuukauden aikaraja, jolloin päätökset pitäisivät ottaa osaksi lapsen olojen kohentamista (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 §45). Sosiaalihuoltolain 36§:n mukaan palvelutarpeen arviointiin sisältyy ensinnäkin arvio siitä, että onko tuen tarvetta ja jos on, onko se tilapäistä, toistuvaa vai pitkäaikaista. Palvelutarpeen arvioinnin rinnalle tulee yleensä myös asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelmassa on muun muassa asiakkaan ja työntekijän arviot tuen tarpeesta, palveluista ja toimenpiteistä, omatyöntekijän arvio asiakkaasta ja tälle suunnatuiden palvelujen alkamisajankohdasta ja kestosta, tiedot asiakkaan ja työntekijän suunniteluissa tapaamiskerroista, voimavarakeskeinen listaus asiakkaan vahvuuksista sekä asiakkaan ja työntekijän yhdessä asettamat tavoitteet asiakkuuden lopputulemista. Asiakassuunnitelmaan kirjataan myös tietoja eri yhteistyötahoista sekä seurataan asiakassuunnitelman toteutumista. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 §39.) Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa. Jos asiakkaan tukena on esimerkiksi hänen läheisiään, laaditaan myös heidän kanssa heidän tukemiseensa liittyvä suunnitelma jos tilanne sitä vaatii. (THL 2016 b.)

Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen voi johtaa monikin asia, jotka liittyvät nuoren hoidon tai huolenpidon tarpeeseen, kehityksen tukemiseen ja suojelemiseen tai nuoren omaan käytökseen. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi lapsen pahoinpitely, laiminlyönti, huoltajan osaamattomuus huolehtia lapsesta, huoltajan jaksamattomuus tai päihde- tai mielenterveysongelmat, tukiverkon puuttuminen, lapsen päihteiden käyttö, käytösongelmat, rikoksilla oireilu, huoltajan ja lapsen vakavat

vuorovaikutusongelmat, perheen heikko taloudellinen tilanne josta seuraisi esimerkiksi terveyden laiminlyönti sekä nuoren väkivaltainen käytös. Jos ei ole varma, onko kyseessä lastensuojeluilmoituksen kriteerit täyttävä tilanne, voi asiaa konsultoida lastensuojeluviranomaiselta sanomatta lapsen henkilöllisyyttä. Tärkeintä on, että ilmoitus tehdään viipymättä, tilanteen eteenpäinvienti on sosiaalihuollon ammattilaisten tehtävä. Lastensuojeluilmoitus pitää tehdä vaikka uskoisi jonkun toisen tahon sen jo tehneen; toisen tahon ilmoitusvelvollisuus ei poista omaa ilmoitusvelvollisuutta. Useammalta taholta saatu ilmoitus voi auttaa kokonais kuvan muodostamista. Vaikka nuori olisi jo tiedettävästi lastensuojelun asiakas, ilmoitus on tarpeellinen. Se ei aloita uutta lastensuojelutarpeen arviointia mutta se voi johtaa tilannen uudelleen arviointiin ja näin tarjottujen palvelujen kohdentamista tai kiireellisesti tehtäviin toimenpiteisiin. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä nuori itse, hänen vanhempansa, joku lähipiiristä tai lähipiirin ulkopuolelta, jolle on herännyt huoli nuoren hyvinvoinnista. (THL 2016 b.)

Vuosina 2000-2003 poliisin tietoon tulleista alaikäisten ensikertalaisten vakavimmat rikokset olivat näpistykset, yli 50% tapauksista, ilkivalta ja häiriöt sekä muun omaisuuden varastaminen. Neljantenä nousi nuorten tekemä väkivalta 8%:lla. Väkivallan teot jakautuivat poikapainotteisesti 75,9%, jolloin tyttöjen prosentti väkivallan teoista oli 24,1%. (Savolainen – Hinkkanen – Pekkarinen 2007:11-12)

Nuorisorangaistus on suunnattu 15-17-vuotiaille nuorille, jotka ovat syyllistyneet rikokseen, johon sakkorangaistus on liian lievä mutta ehdoton vankeus liian ankara, nuorisorangaistus on verrattavissa ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Nuorisorangaistusta voi langettaa neljästä kuukaudesta vuoteen. Nuorisorangaistukseen kuuluu nuoren valvontaa, kuntouttamista edistääkseen nuoren sosiaalista toimintakykyä sekä perehdyttämistä työelämään. Nuorisorangaistuksen aluksi laaditaan nuoren, tämän huoltajan, sosiaaliviranomaisen sekä rangaistusta valvovan Rikosseuraamuslaitoksen kanssa seuraamus selvitys. Selvityksen perustana ovat haastattelut tapaamisten aikana, niin yhdessä nuoren ja hänen läheistensä kanssa kuin erikseen, sekä eri viranomaisilta saadut tiedot. Selvityksen jälkeen tehdään arvio nuorisorangaistukseen tuomitsemisen tarkoituksenmukaisuudesta. Jos nuorisorangaistuksen katsotaan olevan oikeanlainen apukeino nuorelle, laaditaan oikeuskäsittelyä varten rangaistusajan suunnitelma. Lopullisen päätöksen tekee tuomioistuin joka voi kallistua toiseenkin rangaistusmuotoon. Nuorisorangaistukseen kuuluu esimerkiksi erilaiset tehtävät ja ohjelmat, esimerkiksi motivoivat keskustelut, rikosta käsittelevät keskustelut, sosiaalisten taitojen sekä tunnetaitojen kehittäminen,

4 Millaisia selitysmalleja ja -teorioita teini-ikäisten tyttöjen ja nuorten naisten tekemälle väkivallalle annetaan?

Tutkimuskysymyksiksi nousivat kysymykset, siitä miten tyttöjen tekemää väkivaltaa käsitellään tai miten siitä puhutaan ja mitä syitä antaen sekä se, mitä toimintatapoja ja käytännön malleja on tyttöjen tekemän väkivallan ehkäisylle. Vaikka olen rajannut opinnäytetyöni käsittelemään tyttöjen ja nuorten naisten tekemää fyysistä väkivaltaa, aihetta ei voi käsitellä vain fyysisten tekojen ja tunteiden kautta. Etenkin jos tavoitteena on väkivallan ehkäisy ja emansipaatio epäedullisesta käytöksestä, apukeinojen kuuluu ylettää monille elämänosa-alueille. Selitysmalleja ja – teorioita tutkiessa nousee esille väkivallan monisyisyys ja henkisen pahoinvoinnin esille puskema väkivaltaisuus. Tässä luvussa käsittelen ensimmäistä kysymystä eli miten tyttöjen ja naisten tekemää väkivaltaa käsitellään ja mitä selitysmalleja tarjotaan.

Naiset eivät ole olleet kriminologisen kiinnostuksen kohteena kuin vasta 1960-luvulta ja usein naisten tekemän väkivallan selityksiä analysoitaessa on käytetty niin sanotusti ”mad or bad”-jakoa. Tällaisessa jaossa ajatellaan, että naiset ovat joko sairaita mieleltään tai suorastaan pahoja. Mielisairas nainen ei tällaisen katsontakannan mukaan ole vastuullinen teoistaan tai toimii hädissään ja paha nainen on viettelevä että lähes moraaliton, siten kykenevä väkivaltaan. Feministinen kriminologia toi tähän kahtiajaotteluun viktimitisaatioparadigman, jossa naisen väkivaltaisuus selitetään tämän kokeman väkivallan kautta, esimerkiksi raiskauksen aiheuttaman trauman jälkiseuraamuksena. (Lattu 2016:26.) Väkivallan rationalisointi ajaa helposti siihen, että väkivallan käyttö oikeutetaan. Kun väkivalta jaotellaan järjelliseen ja järjettömään väkivaltaan, se heijastelee myös oletetuista väkivallan motiiveista kuin myös ympäristön asenteista. (Näre 2008:195.) Populaarikulttuuri tuntuu jakavan naisen tekemän rikollisuuden kahteen kastiin; on vähätelty ja harmiton väkivalta ja sen vastaparina demonisoitu naiskuva (Lattu 2006:248.)

Aggressiivinen käytös vallankäyttönä ja luonnollisena ilmenevä piirteenä käsitellään kuitenkin usein sukupuolittuneesti ja aggressiivinen käytös työille usein mielletään epänormaaliksi. 1950–70-luvulla ihmisille kuin eläimille tehdyt aggressiotutkimukset tukivat tätä teoriaa, jossa syitä haettiin hormonitoiminnan eroavaisuuksilla ja esi-isien toimintavoilla; miehet olivat metsästäjiä, naiset huolehtivat perheestä. (Virkki 2004:111.)

Väkivaltaa ei pidetä naisille soveliaana käytöksenä ja suomalaisessa kulttuurissa jollain tasolla vielä tabu. Väkivalta usein aiheuttaa tekijälle häpeää ja syyllisyyttä. Näitä tunteita koetaan esimerkiksi aiheutuneesta vahingosta, kontrollin menettämisestä ja oletetun naisen roolin rikkomisesta. Tekohetkellä kuitenkin nainen on voinut kokea olevansa voimakas, ottavansa kontrollin tilanteesta ja osa voi kokea väkivaltaisuuksien vahvistavan heidän rooliaan ”kovana naisena”. (Lattu 2016:10.) Vaikka väkivalta tuomitaan ja sitä paheksutaan mutta silti väkivalta kiehtoo; sitä kuvailevat esimerkiksi elokuvat, kirjat ja taide. Teema aggressioineen on kiehtova ja skaala ulottaa sadistisesta tai seksuaalisoituneesta väkivallasta hienotunteisempiin dekkareihin ja näytelmiin. (Lauerma 2014:58.) Nykypäivänä kostotarinat elävät vahvasti esimerkiksi populaarikulttuurissa; tarinat ovat yleensä sukupuolittuneita, joissa miehet ovat kostajia perheen, yhteisön tai yhteiskunnan puolesta (Virkki 2004:69).

Niin sanotun hyvän tytön periaatteet ja piirteet nousevat 1800–1900-lukujen keskustelun pohjalta ja käsittelevät tytön siveyttä ja seksuaalimoraalia. Emansipoituneen naisen rooliin kuuluu siveellinen ja itsensä hallitseva käytös. Samoihin aikoihin alkoi myös nousta tavallaan vastakkainen kanta, joka kannatti enemmän vapaata seksuaalimoraalia ja ns. omantunnon avioliittoja. Ajatuksena oli että ”hyvän tytön” rooliin kuuluu myös nautinto ja seksuaalisuus vaikkakin mies nähtiin näiden tunteiden herättäjänä ja hallitsijana. Vaikka emansipoitunut nainen saattoi olla sanavalmis, kielellisiä strategioita olivat ironia, tietämättömäksi tekeytyminen ja sivistystä osoittavat sitaatit. (Salmi-Niklander 2002:190-191,194). Tytön ja naisen seksuaalisuus on nykypäivänäkin keskeinen osa hyvä ja paha tyttö-jaottelussa. Hyvä tyttö on siveä ja pahalla työllä voi olla hyvinkin suorasukainen suhde seksuaalisuuteen. Usein seksuaalinen riskikäyttäytyminen lasketaan ongelmavyöhytiin ja varomerkkinä esimerkiksi impulssien hallitsemattomuudesta. (Aaltonen – Honkatukia 2002:209).

Tilastojen valossa usein nuorella on taustallaan monimuotoisia ongelmia, jotka siten heikentävät sosioemotionaalisia ja tunnetaitoja, joita nuori tarvitsee selviytyäkseen ihmissuhteissa. Yleisimmät oireet sosioemotionaalisesta puutteellisuudesta näkyy käyttäytymishäiriöinä, päihdeongelmina, impulssien hallinnan vaikeutena ja aikuisilla persoonallisuushäiriöinä. Myös kasvuympäristö vaikuttaa nuoren tapaan käsitellä ja rakentaa ihmissuhteita. Sosioemotionaalisesti hyvin toimiva ihminen omaa kykyä säädellä tunteitaan, ilmaista niitä tarkoituksenmukaisesti, solmia ihmissuhteita ja

saavuttaa itselleen tärkeitä tavoitteita sosiaalisesti hyväksytyin keinoin. Tällainen toiminta lisää myös nuoren itseluottamusta ja – arvostusta sekä osallisuutta. Jos toiveensa, tunteensa ja ajatuksensa saa välitettyä muilla keinoin kuin väkivallalla, usein väkivaltaan ei turvauduta. Lapsuudessa opetetut normit ja käytöstavat auttavat lasta ja nuorta kohtaamaan toiset hyvässä vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutus toimii myös peilinä, jota kautta lapsi arvioi itseään; miten hänestä pidetään, onko hän hyväksytty tai kokee hän itsensä rakastetuksi. Positiivista kokemusta itsestään lapsi hakee ensisijaisesti perheeltään tai lähipiiristään. Joskus niin sanotusti vaikeat lapset eivät saa tätä positiivista peilausta itsestään vaan kokevat vuorovaikutuksen olevan epäkannustavaa ja – palkitsevaa. Tällaista voi esimerkiksi käydä väärinymmärrettyjen autismin kirjon lasten kanssa, esimerkiksi Asperger-ihmisen voi olla vaikeaa tulkita muiden viestintää. (Rytönen 2016:8-10)

Uhriutumisen tai (sosiaalisesti) opittu väkivalta voi ajaa tilanteeseen, jossa nainen on ylpeä tekemästään väkivallastaan ja kokee sen olevan vastaisku alistumiselle väkivaltaan. Rajojen ylittäminen voi luoda jopa hurmoksellisia tunteita. (Ronkainen 1999:139.)

Suurin osa *Vaiettu naiseus*-projektissa mukana olleista naisista ovat niin sanotusti ylisukupolvisen väkivaltaisen käytöksen ja skeemojen oppineita. Tämä näkyy heidän taustoistaan ja mahdollisesti nykyisestä elämäntilanteesta. (Törrönen 2009 b:38.)

Naisvankien itsensä kuvailemana väkivallan selitysmalleja ovat itsepuolustus, kosto sekä naisen aloitteellisuus väkivaltaiseen tilanteeseen. Itsepuolustus voi vaihtua väkivaltaiseen vastustamiseen ja kostossa annetaan takaisin aikaisemmasta kaltoinkohtelusta. (Lattu 2016:94.)

Väkivaltaisuutta on selitetty myös päihteiden käytön aiheuttaman persoonan muutoksen tuloksena, jolloin myös esimerkiksi ominainen temperamentti voi olla vaikeammin hallittavissa sekä siihen mielletty lyhyt pinnaisuus. Myös erilaisia sairauksia ja persoonallisuushäiriöitä on tarjottu väkivallan oikeuttamiskeinoina. Oikeuttamistekniikat naisilla tuntuvat painottuvan naiseen itseensä; sairaus, PMS-oireet, humala, uhrius, medikalisaatio. (Lattu 2016:158.)

Tyttöjen näkyminen julkisuuskuvassa toisaalta tulkitaan pelottavana ja hämmentävänä ilmiönä ja toisaalta vastareaktiona tyttöyden ja naiseuden rooliodotuksille. Suomessa keskustelu usein keskittyy nuorten alkoholinkäyttöön. Nuoriso-ongelmaa peilailaan usein kahden näkökulman kautta; kurittomuusongelmat ja jengiytymisen

problematiikka. Kurittomuusongelman keskiössä on nuorten näkeminen vastuuttomina pahantekijöinä jotka kuitenkin ovat tilanteensa uhreja. Jengiytymiseen liittyy ajatuksia, siitä että tytöt omaksuvat poikien ongelmallisia käyttäytymismalleja ja vievät ne pahemmiksi kuin pojat. Toisaalta tyttöjen asema porukoissa tai jengeissä on usein alisteinen vastakkaiseen sukupuoleen verrattuna. (Aaltonen – Honkatukia 2002:206-207).

Koettu uhrius ja väkivalta koetaan oikeuttavan väkivaltaiseen käytökseen, jolloin toisen tekemää väkivaltaa ei tarvitse enää sietää. Tämä selitysmalli voi olla osittain verrattavissa väkivallan oppimisteoriaan. Esimeriksi vanhempien väkivaltaisuus on opettanut nuorelle toimintamalliksi väkivallan. (Lattu 2016:145, 148.) Niin miesten kuin naisten tekemä väkivalta seuraa samaa kaavaa, jossa väkivalta raaistuu ja sen käyttäminen alentuu mitä useimmin siihen turvautuu keinona selviytyä (Törrönen 2009 b:31).

Päivä Honkatukian väitöskirjassa *Sopeutuvat tytöt? – sukupuoli, sosiaalinen kontrolli ja rikokset* tyttöjen väkivaltaisuuden tapahtumapaikkana oli usein koulu sekä esimerkiksi yksityisellä että julkisella paikalla tapahtuva tilanneväkivalta, esimerkiksi kotibileissä tai kaupungilla. Tilanteisiin usein ajaututtiin humalluttua sekä reagoitina esimerkiksi mustasukkaisuuteen tai huoraksi haukkumiselle. Tyttöjen välistä väkivaltaa väitöskirjan tutkimukseen osallistuneet tytöt pitivät hävettävänä ja usein keskinäiset riidat ratkaistiin muilla keinoilla. Fyysisen väkivallankin katsottiin olevan puoliksi leikkiä. Tytöt harvemmin tunnistivat käyttämäänsä fyysistä väkivaltaa väkivallaksi tai täyttävän (lain) määritelmän väkivallasta. Väkivaltaisuus nähtiin hävettävänä ja väkivaltainen käytös aiheuttaisi enemmän negatiivista kuin positiivista huomiota. (Honkatukia 1998: 199-202).

Alkoholin kulutus ja humala ovat kulttuurillisesti hyväksytyjä asioita Suomessa ja myös yleisesti annettu selitysmalli poikkeavalle käytökselle. Minna Nikusen väitöskirjassa *Surman jälkeen itsemurha – Kulttuuriset luokitukset rikosuutisissa*, hän kuvailee miten suomalaiseen kulttuuriin yhdistetään humalahakuisen juomisen lisäksi huono itsetunto, mustasukkaisuus, omistushaluisuus ja pahaluonteisuus humalassa. Nämä piirteet melkein edustavat kansamme luonnetta ja mentaliteettia. Nikunen toteaa, että suomalaisuus identifioidaan usein maskuliiniseksi. Määritellessä väkivaltaista suomalaisnaista, yleisesti ajatuksiin piirtyy Pekka ja Pätkä-elokuvista tuttu Justiina

kaulin kädessä; Justiinan hahmo näyttäytyy niin sanotusti negatiivisena ”tohvelisankarien kohtalona”. (Nikunen 2005: 318-319.)

Humalassa tytöt saattavat niin sanotusti karnevalisoida naisidentiteetin rajoja esimerkiksi intimisoimalla julkiset tilat, tämä voi ilmetä esimerkiksi pissaan julkisella paikalla tai nauraa, huutaa tai itkeä koväänisesti. Tämä voi toki myös olla humalan avaamien traumakokemuksien ulosantia. (Näre 2002: 262).

Lattun haastatelluista vangeista monen elämään kuului päihteet ja sosiaaliset ongelmat, joiden mukana muotoutui oma yhteisö, ”porukat”. Väkivallan muotoutuminen ja käsitteleminen sattumana ja vahinkona, joka voisi tapahtua kenelle vain porukasta, on tehokas keino ottaa etäisyyttä väkivaltaisuuuteen, ”ajatus siitä, että väkivaltaan voi syyllistyä omassa yhteisössä kuka vaan, tekee siitä normaalia ja jotain, mikä ei ole omalla vastuulla”. Väkivaltaa saattoi kokea ja tehdä itse. (2016:153-154.) Usein naisen huumeaineriippuvaisuuteen liittyy myös riippuvuus miehestä, jossa naisen rooli on alisteinen.

4.1 Hyvät tunnetaidot tukevat väkivallattomuutta

Tunnetaidot tarkoittaa tunteiden tunnistamisen ja ilmaisemisen taitoa yksinkertaisesti ilmaistuna. Tunnetaitojen harjoittelu alkaa reflektoinnista ja havainnoista omasta itsestään; mitä tunteita nousee, millaisissa tilanteissa ja miten. Itsetuntemuksen tietoinen kehittäminen vaatii omien tunteiden tunnistamista, nimeämistä, tunteiden sanoittamista, erottelua ja säätelyn opettelemista. Ihmiset peilaavat itseään muista ja rakennamme sen pohjalta minäkuvaamme. Vuorovaikutuksessa rakentuu itsetuntemus sekä tunnetaidot.

Jo vauvat ilmaisevat tunteitaan, yleensä itkemällä tai hymyilemällä ja ajan kanssa tunneilmaisu monipuolistuu. Lapselle kannattaa opettaa jo nuorena tunneilmaisujen suhteuttamista ja herätellä ajattelemaan, mitä toiset ajattelee tai tuntee ja ohjata lasta pois egosentrisyydestä. Myötätunnon ja empatian kokeminen on hyvä lähtökohta ja tavoite tunnetaitojen opettelemisessa. Huomioitavaa on, että lapsi opettelee tunteiden ilmaisua jäljittelemällä ja oppimalla esimerkin kautta käyttäytymismalleja. Jos omaa tunnekokemusta osaa sanoittaa ja ilmaista, on oletettavaa ettei nouse tarvetta lyödä tai huutaa. Tunnetaidot vaikuttavat esimerkiksi sosiaaliseen kyvykkyyteen, väkivallattomuuteen, ratkaisukeskeisyyteen, kykyyn pyytää ja vastaanottaa apua

tunne-elämän pulmissa sekä päihteiden käyttöön. (Tunnetaitoja oppii harjoittelemalla 2003).

Tunnetaitojen puutteellisuus tai vajavuus voi olla nuorelle haasteellista päivittäisessä vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Nuoren tunne siitä, että häntä ei ymmärretä, hänestä ei pidetä ja hänelle naureskellaan voi purkautua aggression ja väkivaltana.

4.2 Väkivaltaan kietoutuvat tunteet

Viha ja väkivaltaisuus kytketään toisiinsa ”aggressio”-käsitteen kautta. Viha koetaan myönteisenä voimavarana silloin kun se antaa voimaa tehdä asioita, esimerkiksi jos vihan tunteet purkaa luovuuteen ja töiden tekemiseen tai se auttaa yli surun, auttaa itsenäistymään ja tarjota tilaisuuden reflektiolle ja itsetuntemuksen kehittämiseen. Jos ihminen kokee epäoikeudenmukaista kohtelua, hän voi kokea, että vihaisuus on vain luonnollinen ja välitön reaktio. (Virkki 2004:42-49.)

Vihaisuuden hallitseminen ei tarkoita tunteiden tukahduttamista. Vihan hallinta ja kontrollointi auttavat käyttämään raivon tunnetta voimavarana eikä uuvuta ihmistä täysin. (Virkki 2004:59.) *Vihan voima – Toimijuus ja muutos vihakertomuksissa*-teoksessa (Virkki 2004:62-63) kuvaillaan vihan oikeuttamista retoriseksi prosessiksi, jolla pyritään vakuuttamaan, että viha (ja aggressio) on kulttuurisillisesti ymmärrettävä ja eettisesti hyväksyttävä reaktio koettuun vääryyteen. Oikeuttamalla vihansa, tekijästä muokkaa itsestään vakavasti otettavan moraalitoimijan. Vihaisuus ei aina tapahdu tapahtumahetkellä vaan jälkikäteen asiaa käsitellessä vihan tunteet nousevat pintaan. Vihan tunnetta usein korostetaan kuvailemalla fysiologisia oireita, ääntä ja sydämen tykytystä.

Tunteet eivät vaikuta vain emotionaalisesti vaan tunteiden parina tulevat usein fyysiset reaktiot. Naisten ja miesten tavat kokea väkivaltaa, niin uhrina kuin tekijänä, ovat sukupuolittuneita. (Lattu 2016:53.) Miehet oikeuttavat väkivaltaista käytöstään syyttämällä enemmän muita ihmisiä kuin itseään (Lattu 2016:158).

Tunteet ja tunteminen ovat osittain kulttuurisidonnaisia. Esimerkiksi toisenlaisessa, kuin suomalaisessa, kulttuurissa naisen fyysistä väkivaltaa ei kavahdeta. Monissa kulttuureissa on esimerkiksi kunniaväkivaltaa. Se perustuu perheen yleensä naiseen kohdistamaan väkivaltaan, jolla pyritään ehkäisemään tämän häpeää tuottavaa

käytöstä, esimerkiksi vääränlaiseksi koettua pukeutumista ja seksuaalikäyttäytymistä (Kunniaväkivalta n.d.). Häpeän ja syyllisyyden tunteet määräytyvät aika pitkälle ihmisen elämässä ja kokemassa kulttuurissa; tunteisiin vaikuttaa muut ihmiset reaktioineen, sosiaalinen tilanne, ihmisen oma elämänhistoria, kulttuuri ja sen normit (Lattu 2016:160, 53).

Vaikka sanaparista ”syyllisyys ja häpeä” puhutaan usein yhdessä, ne ovat silti erilaisia tuntemuksia. Syyllisyyden tunne usein linkittyy tekoon eikä ihmiseen kun taas häpeän tunne liittyy kokonaisvaltaisemmin ihmiseen itseensä. Häpeän tunteeseen linkittyy usein tunteita omasta huonoudestaan ja voimattomuudesta asian edessä. Häpeää kokevat ihmiset kokevat että heidät on niin sanotusti paljastettu ja tahto paeta huomiota ja ihmisten katseita on vahva. Syyllisyyden tunto taas ei ole yhtä kipeä tunne koska se ei kosketa ihmisen ”ydintä”. Syyllisyyden tunne toki voi myös kalvaa ja pyöriä ajatuksissa luoden kenties häpeän tunteita. (Lewis 1971, Tangney – Dearing 2002:18-19 mukaan). Syyllisyyttä lievittää toisen anteeksiantaminen tai sanktion kärsiminen, häpeän tunteesta on vaikeampi päästä eroon. Häpeä liittyy ihmisen olemassaoloon eikä vain käytökseen. Häpeä herättää myös vahvempia tunteita kuin syyllisyyden tunne. Näitä tunteita ovat esimerkiksi muiden syyttely, vihaisuus ja aggressio. Kohdistamalla vihaansa myös toisiin kuin itseän, tekijä voi kokea vihaa ja viha auttaa saamaan kiinni taas toimijuuden tunteesta.

Kostoon ajatellaan liittyvän laskelmoisuus ja suunnitelmallisuus, jossa koston suunnitteleva ”kostonjanoisena” miettii miten saisi tilanteesta hallinnan ja kostonsa. Yleensä koston jälkeen vihan intensiivisyys laimenee. Joskus kostaminen laukaisee kostonkierteen, jossa väkivaltaisuudesta syntyy lisää väkivaltaa. Jos kokemaansa vääryyttä haluaa kostaa, sen itselleen antaman velvollisuuden täyttäminen voi alkaa tuntua jo taakalta (Virkki 2004:67-68). Kostoa tukee tunne alistetuksi tulemisesta; ihminen tunnistaa tuntemansa vihan mutta joutuu piilottamaan tai rajaamaan näitä tunteita koska ei voi, kykene, uskaltanut tai pystynyt sitä osoittamaan (Virkki 2004:85).

Häpeä on opittua ja jos häpeän tunne on vajavainen tai ei normiston mukainen, ei rajojen rikkomisen tuota häpeää. Yleensä ihminen kuitenkin muokkaantuu yhteisönsä ja kulttuurinsa mukaiseksi häpeäkäsityksineen. (Lattu 2016:162.)

Joskus naisilla ei ole selkeää kuva väkivallan tilanteesta ja tuntuu että muistikuviiin on piirtynyt vain tapahtumia ennen väkivaltaa ja havahtuminen teon seurauksiin. Tällaista

sopeutumisreaktiota kutsutaan dissosiaatioksi, joka on psyykeen puolustuskeino. Ihminen saattaa sulkea itsensä johonkin tunteeseen tilanteen ulkopuolelle, esimerkiksi pelko lamauttaa pois tilanteesta ja henkilö ei voi olla varma, mikä hänen kokemusmaailmassaan on totta ja mikä ei. Ihminen ei kykene järjestelemään kokemaansa ja tapahtunutta mielekkääksi kokonaisuudeksi. (Lattu 2016:98.)

Traumapsykologian kautta on arvioitu, että väkivaltaisen käyttäytymisen juuret ovat ihmisen keinottomuudesta sietää ja säädellä kielteisiä tunteita. Myös samaistumisella väkivaltaisesti suhdetaan ja sen ongelmia ratkaisevaan vanhempaan siirtää lapselle ylisukupolisesti väkivaltaista käyttäytymistä. Aggressiivisuutta on meissä kaikissa, mikä tietenkin vaihtelee temperamentin ja muiden luonteenpiirteiden mukaan, ja se on luontainen ominaisuus, mutta ihmisen kuuluisi opetella hallitsemaan sitä. Lapsen on vaikea oppia ärsykkeiden sietämistä aikuiselta, jolla ei tällaisia valmiuksia itselläänkään ole. Tunteiden hallintaa voi kuitenkin oppia muiltakin kuin omilta huoltajiltaan. Lapsuuden huonot kokemukset voivat pysyä piilossa tai hallinnassa kunnes jokin tilanne herättää ne. Tällainen voi olla esimerkiksi uusi elämänvaihe, epävarmuuden tunteet tai perusturvallisuutta altistavat tilanteet. Tällöin ihminen saattaa dissosioida nämä epämiellyttävät tunteet itsestään ja liittää ne muihin; Pelokkuus ja arkuus muissa suututtaa siinä missä itsessäänkin aikaisemmin. Samalla traumatisoitunut ihminen voi samaistua trauman aiheuttajaan ja tuudittautuu vallantunteeseen. (Palokari 2009:65-67.) Samanlaista tematiikkaa näkee esimerkiksi koulumaailmassa, missä koulukiusattu voi suojautua nousemalla itse koulukiusaajaksi. Palokari (2009:68) huomauttaa kuitenkin, että väkivallanteko on kuitenkin traumatisoituneelle kuitenkin aina uusi trauma eikä voimaannuttava kokemus, joten noidankehä on syntynyt.

Jos väkivaltaisuus johtuu traumaista ja väkivallan tekijä kokee sen suojaavana, adaptiivisena mekanismina, voi avun tarpeeseen herättelemineksi olla vaikeaa. Väkivaltaisen käytöksen takana voi olla monta tarinaa ja se voi olla reaktio esimerkiksi nolatuksi tulemiseen, hylkäämiseen tai suruun. Traumatisoituneen ihmisen voi olla vaikeaa luoda luottamuksellista suhdetta muihin ihmisiin. (Törrönen 2009 d:96.) On kuitenkin tärkeää viestittää, että vaikka nyt turvautuisikin väkivaltaan, sen ei tarvitse olla ainainen toimintamalli tai "stigma" vaan kaikilla on mahdollisuus hyvään ja väkivallattomaan elämään (Törrönen 2009 c: 137). On toki myös tilanteita joissa lähipiiri ei tunnista parisuhdeväkivaltaa, joissa parisuhteen osapuolet tai toinen osapuoli osaa pitää hyvin kulissia yllä, jolloin suhteen tilan paljastaminen tuo pelkoja, ettei

väkivaltaista tilannetta uskottaisi. Verkostot saattavat myös jakaantua kokijan ja tekijän kesken. Usein tätä jakoa dominoi esimerkiksi sukulaisuussuhde. (Mehtola 2006:95.)

Suurin osa Vaiettu naiseus-projektissa mukana olleista naisista ovat niin sanotusti ylisukupolvisen väkivaltaisen käytöksen ja skeemojen oppineita. Tämä näkyy heidän taustoistaan ja mahdollisesti nykyisestä elämäntilanteesta. (Törrönen 2009 b:38).

4.3 Nuoruus elämänvaiheena

Nuoruusikä voidaan jakaa varhaisnuoruuteen (noin 11-14 ikävuotta), keskinuoruuteen (15-18 ikävuotta) ja myöhäisnuoruuteen (noin 18-25 ikävuotta). Nuoruuden alkamis- ja päättymiskohtaa ei tarvitse määritellä tarkasti tai suhtautua siihen liian tiukasti koska ihmisten yksilölliset piirteet ja kehitysrytmit ovat erilaisia. (Helminen 2005:18.) Nuoruus on kohtalaisen pitkä ajanjakso ihmisen elämässä, esimerkiksi verrattain lapsuuteen.

Murrosikä nimensä mukaisesti kuvaa nuoren murrosta kasvaessaan lapsesta aikuiseksi. Jokainen nuori on yksilö, joten murrosikä näyttäytyy nuorilla eri tavoin. Jotkut voivat kapinoida paljonkin ja hakea paikkaansa, joillekin murrosikä ei näyttäydy yhtä radikaalisti eivätkä he koe voimakkaita tunnekuohuja. Esimerkiksi temperamentti ja aiemmat elämäkokemukset vaikuttavat siihen miten nuori käy läpi nuoruuttaan. Sanotaan, että nuoruusikä on vauvan ensimmäisten elinvuosien ohella tärkeimpiä persoonallisuuden kehitysvaiheita. Lapsuudessa itsenäistymisyritykset ovat esimerkiksi vaatimuksia saada itse tehdä eri asioita kun taas nuoruudessa itsenäistyminen on enemmän henkistä. Saattaa olla ettei nuorella ole kuvaa siitä, miten ottaa etäisyyttä vanhempiinsa ja millaisen suhteen haluaa luoda. Tämä ristiriita, haluaa turvaa ja turvallisuutta mutta silti itsenäisyyttä ja pesäeroa, näkyy usein teini-iässä tunteiden ailahtelevaisuutena ja vanhempien haastamisena. Nuoren voi olla myös vaikeaa tulkita vanhemman ilmeitäkin; aikuisesta hyväntahtoinen ilme ja ele saattaa tuntua valheelliselta ja hämähäkseltä. Nuori saattaa myös hävetä vanhempiaan mutta tämäkin on yleensä osa itsenäistymisprosessia kun etäännyttää itseään. (MLL n.d. h.)

Nuoruudessa itsetunto saattaa myös vaihdella. Muuttuva keho ja tunteet ovat omiaan sekoittamaan nuorten käsitystä itsestään. Syitä voi hakea hormonaalisista tekijöistä, miten fyysinen kehitys käy psyykkisen edellä ja uusi elämäntilanne on käsillä. Nuoret

kokevat myös niin sanottua taantumista käytöksessään; nuoruus tuo takaisin, yleensä kylläkin vain hetkellisesti, levottomuutta, häpeilemistä, pelkoja, aggressiivisuutta ja empatiakyvyttömyyttä. Varhaisnuori on niin sanotusti kypsymätön. Silloin toiminta on myös lyhytjänteistä ja täysi harkinta-, riski- sekä syy-seuraussuhteiden arviointi ei ole täydessä terässään Tällainen omien valintojen ja kokemusten muokkaaminen tukee sitä, ettei lapsuuteen enää palata. (MLL n.d. a.)

Nuoren muodostamiin arvovalintoihin vaikuttavat esimerkiksi perhe, kaverit, tv-ohjelmat ja oikeastaan koko media. Näiden kautta nuori luo kuvaansa siitä, mikä on tavoittelemisen arvoista ja millainen on ihannehminen, niin yksilön kuin yhteisön tasolla. (MLL n.d. d.)

Varhaisnuoruuden tiiviit intiimit ystävyysuhteet ja ajatuksien suoraviivaisuus että lyhytkatseinen ajattelu voivat olla haastava yhdistelmä; ”tytöt rajautuvat rajumpiin ja satuttavampiin keskinäisiin riitoihin poikia useammin”. Tyttöjen kiusaamista kuvaakin yleensä ulkopuolelle jättämiset, kolmiodraamat ja selän takana pahaa puhuminen. (MLL n.d. c.)

Keskinuoruudessa asiat eivät välttämättä tunnu enää niin mustavalkoisilta ja ehdottomuuden rinnalle nousee suvaitsevaisuus. Nuoren ongelmanratkaisukyky, päätelmien, pohdintojen ja johtopäätösten muodostaminen kehittyä sekä nuoren moraalitaju ja –ajattelu pääsevät testattavaksi kun nuori joutuu esimerkiksi ottamaan vastuuta. (MLL n.d. e.)

19-25-vuotiaana alkaa niin sanottu jäsentymisvaihe, jolloin aikaisemmat kokemukset alkavat muotoutua kokonaisuudeksi. Oletetaan, että empatiakyky lisääntyy joka vähentää itsekeskeisiä valintoja ja toivotaan, että nuori on löytänyt osallisuuden ja integraation tunteen. Ihanteena olisi, että nuorella on sisäistä ja ulkoista elämänhallintaa. (Ihmisenkasvu2. n.d.)

Lasten ja nuorten kehityshaasteet ovat kasvavissa määrin kohdistuneet psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Tähän kohdistetussa työssä on tärkeää kohdata nuori persoonana ja yksilönä. (Helminen 2005:27.)

5 Mitä apukanavia ja – keinoja on ehkäistä väkivaltaista käytöstä?

Väkivaltaista käytöstä selitetään paljon esimerkiksi tunne-elämän epätasapainolla, uudella elämäntilanteella, opittuna käytösmallina ja tunnetaitojen puutteellisuudella. Looginen seuraava askel oli lähteä kartoittamaan mitä apukanavia ja hyviä käytäntöjä on nykypäivänä tarjolla Suomessa väkivaltaisille tytöille ja nuorille naisille.

Väkivalta häviää helposti muiden ongelmamäärittelyjen alle jos esimerkiksi monet muut määrittelyt ongelmista ovat tutumpia työyhteisölle ja esimerkiksi väkivallan kokijan sisäiset tuntemukset ja oireet nousevat enemmän esille kuin itse väkivallan ehkäiseminen ja siihen puuttuminen. Väkivallan kokemus niin sanotusti vähitellen häviää muiden asioiden alle. (Keskinen 2006:319.) THL:n suosituksena olisi automaattinen kysyminen väkivallasta. Tätä perustellaan muun muassa sillä, että kysyminen olisi tasapuolista eikä tietyille asiakasryhmille suunnattua. Systemaattista kartoitusta tehdään jo Australiassa, Kanadassa ja Yhdysvalloissa. Väkivallasta systemaattisesti puhuvalle työntekijälle tulee myös rutiini kysymisestä sekä työntekijän asiantuntemus väkivaltailmiön yleisyydestä ja terveysvaikutuksista lisääntyy. (Siukola 2014: 29.) Jälkipuintia ja asian prosessointia voi myös helpottaa kokijalle kerrottavat faktat väkivallasta; sen muodoista, yleisyydestä, seurauksista ja väkivaltaisen käyttäytymisen sykleistä (Ruuhonen 2006:28).

Usein väkivallan tekijöillä syyllisyys ja häpeä saattavat olla liian suuria ja vastenmielisiä tunteita käsitellä eikä niinkään ettei tällaisia tunteita olisi väkivaltaisesta käytöksestä. Työntekijän tulee olla varovainen, ettei syyllistä asiakastaan vaan osaa empatiakykyisesti vastata keskusteluun. Esimerkiksi miesten väkivaltaisuutta käsitellessä on tullut ilmi, että moni miehistä on saanut häpäisevän ja häpäisemisrangaistuksiin perustuvaa kasvatusta, joten työntekijän vinkkelistä neutraalitkin keskusteluavaukset voivat provosoida asiakasta. Osa yht'äkkiä yhteistyön ammattilaisen kanssa lopettaneista ovat luultavimmin lopettaneet tästä syystä. (Säävälä – Nyqvist 2006: 47.)

Kun väkivalta nostetaan esille esimerkiksi perheneuvoloissa ja sitä käsiteltiin vallankäytön näkökulmasta, myös monesti tunteet ja tunnesiteet mitätöitiin ja järkeiltiin negatiiviseksi riippuvuudeksi. Keskustellessa tunnesiteistä ja esimerkiksi suhteeseen jäämisen syistä pitää olla varovainen ettei ammattilainen/auttaja syyllistämään väkivallan kokijaa. (Keskinen 2006: 326-327.)

Väkivaltaisesta käytöksestä tai huolesta käyttää väkivaltaa voi puhua luotettavalle aikuiselle esimerkiksi koulussa kuraattorille tai suunnata terveysasemalle. Tärkeää on avuntarpeen ilmoittaminen.

Väkivaltaisesta suhteesta kannattaa puhua vaikka se tuntuisi vaikealta, asian kanssa ei kannata jäädä yksin sitä käsittelemään. Tärkeää on pitää myös huolta itsestään eikä esimerkiksi alistua väkivallalla tai alkaa itse käyttäytyä väkivaltaisesti itseään kohtaan. Jos kumppani on väkivaltainen, kannattaa luoda itselleen turvasuunnitelma väkivaltaisten tilanteiden varalle, keksi valmiiksi tarina millä poistua väkivaltaisesta tilanteesta tai kun sen uhka ilmenee sekä tallenna puhelimeesi tärkeitä ja luotettavien ihmisten puhelinnumeroita. Turvakoti.fi-sivustolla suositellaan myös esimerkiksi tietokoneen välimuistin tyhjentämistä jos pelkää kumppanin tarkkailevan käytöstä netissä. (turvakoti.fi n.d.)

Tunnetaitoja kehittävät ja sosiaalisia että kielellisiä taitoja kehittävät ryhmät pyrkivät vähentämään lasten epäsosiaalista ja aggressiivista käyttäytymistä. Ryhmissä usein keskitytään esimerkiksi vihan hallintaan, sosiaalisen suhtautumistavan omaksumiseen, sosiaalisten taitojen rakentamiseen ja ongelmien ratkaisemiseen. Tällaiset ryhmät tuntuvat olevan ainakin tämän hetkisen tutkimuksen valossa tehokkaimpia nuorisoväkivallan ehkäisemisstrategioita. Nuorten tukeminen esimerkiksi äitiyden alkutaipaleella, kotikäynnit, vanhemmuustaitojen opettaminen, mentori-ohjelmat, yksilöllinen neuvonta, muut terapeuttiset lähestymistavat ja teoreettiset valmennusohjelmat myös tukevat väkivallatonta elämäntyyliä. (WHO 2002:60-63). Raportissa on listattu Maailman terveysjärjestön väkivallan ehkäisystrategioita jakaen suosituksen nuoruuden (12-19-vuotiaat) ja varhaisaikuisuuden (20-29-vuotiaat) välille.

Nuorisorikollisuutta tutkiessa on tärkeää tieteellinen tutkimus, niin kvalitatiivinen kuin kvantitatiivinen, jolloin toimintatapojen ja väkivallan ehkäisyn mahdollisuudet paranisivat ja monipuolistuisivat. Lisätutkimusta tarvittaisiin esimerkiksi kulttuurien välistä tutkimusta, jolla voitaisiin kartoittaa väkivallan tason maantieteellinen vaihtelu, virallisten rekisterien saatavuus, pitkittäistutkimukset, joissa kartoitetaan laajaa riski- ja suojaavien tekijöiden listaa sekä tyttöjen väkivaltaisuus on vielä lähtökuopissaan. (WHO 2002:69). On oletettavaa, että tyttöjen väkivaltaisuuden käsittely ja sen esilletuominen vaihtelee eri kulttuureissa ja maissa. Esimerkiksi Suomessa naisten ja tyttöjen tekemästä väkivallasta ilmoitetaan herkemmin julkisen tasa-arvokeskustelun ja – tavoitteiden vuoksi. Suomessa tyttöjä kannustetaan herkästi tunnollisuuteen,

kiltteyteen ja vaatimattomuuteen kun taas toisessa kulttuurissa räiskyvää temperamenttia pidetään hyveenä, vahvan naisen kuvana.

Tärkeitä prosesseja väkivallatonta elämää kohti ovat myös uudelleen suuntautuminen, tunnistetuksi tuleminen ja vastavuoroiset ihmissuhteet. Tunnistetuksi tuleminen ja vastavuoroiset ihmissuhteet rakentavat itsetuntoa ja häpeän tunteita voi lievittää voimaannuttavat väkivallattomat ihmissuhteet. (Lattu 2006:247.)

Jos parisuhde- tai seurusteluväkivalta ei ylitä rikoskynnystä, väkivallan tekijä ei joudu vastuuseen väkivaltaisesta käyttäytymisestään ja sen lopettamisesta. Uhrilta sen sijaan odotetaan vahvaa toimijuutta ja aktiivista avunhakemista tilanteen ratkaisemisesta. (Ronkainen – Näre 2008:10-12.) Parisuhdeväkivallassa korostuu myös kokijalta vaadittu toimijuus. Usein vaaditaan, että pahoinpidelty lähtee kävelemään suhteesta eikä että pahoinpitelijä muuttuisi. Surullista mutta ehkei tällaiseen muutokseen sitten uskota. Naisen jääminen suhteeseen nähdään naisen heikkoutena ja valintana eikä aina nähdä esimerkiksi pitkään jatkuneen väkivallan nujertavaa vaikutusta. Tällaisista tilanteista käytetään nimitystä *battered woman syndrome* eli pahoinpidellyn naisen syndrooma.

5.1 Erilaisia apukanavia

Apua voi myös hakea netin kautta erilaisilta hyvinvointi-, sosiaali- ja terveysalan palveluista. Tällaisten sivustojen kautta on helppo saada vinkkejä ja neuvoja varhaisvaiheen puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn sekä palvelut ovat saatavilla mihin kellon aikaan tahansa. Netissä anonyymius korostuu eikä asiakkaista kerätä henkilökohtaista tietoa. Tämä kylläkin valveuttaa avun tarvitsijan itse aktiivisuuteen. Netissä käytävien keskustelun huonoina puolina on esimerkiksi lyhytjänteisyys, impulsiivisuus ja liioittelu; mielipiteitä esitetään suoraan ja isoilla kirjaimilla. Tulkinta jää lukijalle. (Mehtola 2006:106-108.)

Turvakoti.fi-sivustolla neuvotaan väkivallan tekijää refleктоimaan ja miettimään millaisissa tilanteissa hän toimii väkivaltaisesti; tällaisia merkkejä voi olla esimerkiksi fysiologiset reaktiot kuten käsien puristuminen nyrkkiin ja suhina päässä. Silloin kannattaa keskittyä itseensä; keskittyä rauhallisempaan hengitykseen ja keskittyä

kannustavaan ajatukseen ”osaan toimia järkevästi tässä tilanteessa” sekä istuutua. Harvemmin istuessaan sitä alkaa pahoinpidellä ketään. Myös riittävän välimatkan pitäminen mahdolliseen väkivallan kohteeseen on kannattavaa. Kumppanin kanssa voi sopia myös etukäteen, miten tällaisissa tilanteissa toimitaan ja mitä tapahtuu jos tilanne äityy väkivaltaiseksi. Jos tilanteet eskaloituvat väkivaltaisiksi vain päihtyneenä, silloin kannattaa miettiä myös omaa päihteiden käyttöään. Etukäteen kannattaa jo suunnitella miten välttää väkivaltainen käytös ja miten voisi hillitä itseään. Tällaisina hetkinä kannattaa palauttaa mieleensä jokin tilanne kun onkin pystynyt hillitsemään itsensä; mitä silloin ajatteli, miksi ajatellaan väkivallan auttavan tällaisissa tilanteessa, miksi kannattaa toimia toisin? Omiin tukiverkkoihin tukeutuminen voi myös auttaa pois väkivaltaisesta tilanteesta, ystävän tai perheenjäsenen kuunteleminen tai rauhoittavat sanat voi auttaa. (turvakoti n.d.)

NFG, Non Fighting Generation ry, on ”nuorisokasvatusjärjestö, jonka tavoitteena on vaikuttaa myönteisesti nuorten elämäntilanteeseen toteuttamalla elämäntaidollista nuorisokasvatustyötä nuorten parissa”. Konkreettiseksi tavoitteiksi järjestön nettisivuilla listataan käytännön tukemisen lisäksi herättää nuorissa toivoa ja luoda kokemusta tarkoituksellisuudesta. Järjestö tarjoaa nuorille esimerkiksi keskusteluryhmiä, joissa luodaan vertaisryhmiä ohjaajan johdolla tukemaan nuorta.

NFG:n jo päättynyt Levottomat Tuhkimot-hanke oli suunnattu 13-18-vuotiaille väkivaltaisesti tai tuhoisasti käyttäytyville tytöille. Hankkeen tavoitteena oli ongelmakäyttäytymisen pysäyttäminen jo varhaisessa vaiheessa ja tutkia että muokata käyttäytymisen taustalla olevia arvoja ja asenteita sekä kehittää tunteiden tiedostamista ja saada aikaan muutoksia. Ryhmä- ja yksilötyö painottuivat keskustelemaan työotteeseen, jota varten oli suunniteltu erilaisia harjoituksia. Levottomat Tuhkimot-hanke tehtiin yhteistyössä Väestöliiton ja Helsingin Nuorisoseuran kanssa. (nfg.fi.)

Dialogi nuoren kanssa ja konfrontaatio väkivaltaisesta käytöksestä toimivat perustana väkivallattomuuskasvatuksessa. Konfrontaation eettisiä raameja ovat, ettei muutosprosessi nojaa vain nuoren omaan aktiivisuuteen vaan muut ihmiset auttavat nuorta peilailemaan omaa käytöstään ja omakuvaa. Toiminnan tarkoituksena on niin sanotusti asiakaslähtöinen työote, jossa nuoren omat tarpeet huomioidaan ja kuullaan. Tavoitteena on myös herätellä nuorta tajuamaan omien tekojensa syy- ja seuraussuhteita sekä ennakoimaan tekojen lyhyen ja pitkän aikavälin seurauksia. (Purjo 2008:29).

Tyttöjen taloja on Helsingissä, Espoossa, Kuopiossa, Tampereella, Turussa, Oulussa ja Rovaniemellä. Tyttöjen talot ovat suunnattu 10–28-vuotiaille tytöille ja nuorille naisille. Tyttöjen talot ovat toiminnaltaan aika samantyyppisiä kuin yleiset nuorisotalot mutta sukupuolisensitiivisellä otteella. Talolla olevat ohjaajat ja vapaaehtoiset ”isosiskot” auttavat nuoria kysymyksissä ja tarjoavat myös keskusteluapua. Tyttöryhmät ovat Tyttöjen Talon keskeisin työmuoto; ryhmissä opetellaan kuuntelemaan ja kunnioittamaan muita ja itseään, tutkitaan ja jutellaan nuorta askarruttavista asioista. Talon nuoret itse suunnittelevat ryhmien toimintaa. Ryhmiä rakennetaan myös erityisteemojen ympärille, esimerkiksi seksuaalista väkivaltaa kohdanneet tytöt tai monikulttuuriset ryhmät. Talonohjaajien kanssa voi sopia myös kahdenkeskeisiä keskusteluajoja, jos nuorella on tarve jutella luotettavan aikuisen kanssa. Ohjaaja on velvoitettu auttamaan nuori oikeanlaisen ja oikea-aikaisen avun piiriin. (Tyttojentalo.fi.)

Tyttöjen talolla on myös Tyttöjen e-Talo eli internetissä toimiva tukiverkko tytöille ja nuorille naisille. E-Talossa on esimerkiksi keskiviikkoisin kahdenkeskisen keskustelun tarjoava chatti, kysymys&vastaus-palsta, sähköpostiosoite yhteydenottoja varten sekä huolilomake. Huolilomake auttaa nuorta vaikeasta aiheesta puhuessa. Lomakkeen voi näyttää esimerkiksi puhelimesta kuraattorille tai lähettää sähköpostina luotetulle aikuiselle. Huolilomakelistassa on *VÄKIVALTA (seksuaalinen kaltoinkohtelu, fyysinen ja henkinen väkivalta)*-kohta, josta pääsee rastittamaan vaihtoehtoja niin väkivallan tekijänä kuin kokijana. Rastituskohtien jälkeen kysytään sähköpostiosoitetta, johon vastaukset lähetetään. (huolilomakkeet.)

Naisten Linjan pääpaino on naisten koskemassa väkivallassa; ”Naisten linja on tarkoitettu kaikenikäisille väkivaltaa kokeneille tai väkivallasta huolestuneille naisille”. Naisten Linjalle voi soittaa tai ottaa yhteyttä netin kautta. Yhteydenottoihin vastaa koulutuksen käyneet vapaaehtoistyöntekijät, jotka ovat naisia. Toiminta on luottamuksellista. (Naisten linja n.d.)

Maria Akatemia on naisten tekemään väkivaltaan erikoistunut kansalais- ja asiantuntijajärjestö, joka tarjoaa esimerkiksi auttavan puhelimen ja tunnetaitoryhmiä. Maria Akatemian toiminnasta kirjoitan enemmän seuraavassa luvussa Maria Akatemian ollessa työelämäyhteyteni tämän opinnäytetyön parissa.

WHO:n kansanterveydellinen tulokulma väkivaltakysymyksessä ja sen ehkäisyyn ovat muotoutuneet neljän vaiheen kautta, joista ensimmäinen on mahdollisimman laajan perustietopohjan kartuttaminen esimerkiksi keräämällä järjestelmällisesti tietoa ongelman laajuudesta, ominaispiirteistä ja seurauksista niin yksilö-, yhteisö- kuin yhteiskuntatasolla. Toisena askeleena olisi selvittää mistä väkivalta johtuu, minkä asioiden kanssa se korreloi, mitkä lisäävät ja vähentävät väkivallan riskiä sekä kartoittaa niitä tekijöitä, joihin on mahdollista vaikuttaa. Tämän pohjalta on helpompi etsiä tehokkaita ehkäisykeinoja sekä suunnitella, toteuttaa, seurata ja kehittää toimintaa. Neljäs vaihe on soveltaa lupaavia toimintamalleja ja – menetelmiä sekä vertailla niitä myös kustannustehokkaasta näkökulmasta. (WHO 2002:20).

WHO:n kansanterveydellinen lähestymiskulma alkaa väkivallan ennalta ehkäisystä. Ennaltaehkäisevää toimintaa suunnataan yleensä väkivallan kokijoille eikä niinkään tekijöille. Jos väkivaltaa ei ole voitu estää, seuraavana vuorossa on välitön reagointi sekä pitkäaikaisemmat toimet kuten esimerkiksi kuntoutus ja yritykset lieventää väkivallasta syntyneitä seuraamuksia. Toimet kuuluu myös suunnata kohderyhmän mukaan, yleistä ennaltaehkäisevää toimintaa voi olla esimerkiksi nuorille suunnatut mediakampanjat infoten aiheesta. Valikoidut toimenpiteet voivat olla esimerkiksi kohdennetut tunnetaitoryhmät. Vahvempiin toimenpiteisiin ryhtymistä voi olla esimerkiksi lastensuojelun puuttumisena. Väkiältä ei kosketa vain tilanteessa olevia ihmisiä fyysisesti vaan tilannetta pitäisi pystyä tarkastelemaan laajemmalla, nähden väkivallan ”juuret” biologisten, psykologisten, sosiaalisten ja ympäristöön liittyvien seikkojen kautta. Tällöin voidaan välittömien seurauksien lisäksi puuttua esimerkiksi riskitekijöiden kasvamiseen, koulun tai elinympäristön turvallisuutta uhkaaviin tekijöihin sekä sukupuolten ja yhteiskuntaluokkien väliseen eriarvoisuuteen. Jotta väkivallan ehkäiseminen jäisi pysyväksi käytännöksi, muutosten täytyy tapahtua paikallis-, kansallis- ja globaalilla tasolla. Näistä esimerkkeinä moniammatilliset työryhmät, ministeriöiden yhteistyö sekä YK:n luomat ihmisoikeuksia koskevat sopimukset, ohjelmat ja rahastot. (WHO 2002: 34-37).

5.2 Emansipaation tavoite väkivaltaisen käytöksen lopettamiseen

Lyhykäisyydessään emansipaatiolla tarkoitetaan vapautumista esimerkiksi holhouksesta tai epäitsenäisyyden tilasta sekä yksilön vapautumista sivistyksellisesti

tai sosiaalisesti. Emansipaation tavoite on tasa-arvon saavuttaminen. (Emansipaatio n.d.) Nuoren ohjaaminen pois väkivaltaisesta käytöksestä ja käytösmalleista vapauttaa nuoren sosiaalisesti ja helpottaa näin elämönhallintataitojen stabiiliutta. Väkivaltainen nuori ei myöskään ole tasa-arvoisessa asemassa muihin nuoriin nähden vaan esimerkiksi väkivaltaisia tyttöjä kohtaan on monenlaisia ennakoasenteita ja – käsityksiä. Tällaisia syntyy esimerkiksi tytön rooli-dotuksien rikkomisesta ja tunnetaitojen puutteellisuudesta. Voidaan ajatella, että väkivaltainen käytös ja siihen johtaneet syyt sekä yhteiskunnan suhtautuminen väkivaltaisesti käyttäytyvään naiseen aiheuttavat esteitä emansipaatiolle. Asiaa käsittelemällä ja uudelleenohjautumalla nuori nainen voi saavuttaa emansipaation.

Yleensä emansipaatioteoria väkivallan kehyksissä nähdään patriarkaalisena ongelmana, joka liittyy enemmänkin miesten vallankäyttöön ja yhteiskuntarakenteiden sallimaan naisten alistamiseen.

Kun ihminen tuntee itsensä vapaaksi hän luottaa omiin toimintamalleihinsa eikä koe ulkopuolelta tulevaa vastarintaa tai rajoituksia alistavina. Tähän liittyy myös realistinen tasapaino toiveiden, mielikuvituksen ja toimintakyvyn välillä. Tasapainon löytäminen vaatii joko toiveiden ja halujen rajaamista tai kasvattamalla toimintakykyä. On olemassa subjektiivista ja objektiivista vapautta; vaikka objektiiviselta kannalta jokin asia ei vastaa vapautta, voi se olla subjektiiviselta kannalta sitä. (Bauman 2002:25.) Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ihminen ei tiedosta käytöksensä olevan rajoittavaa ja hidastavan muutosta emansipaatioon vaikka objektiivisella tasolla toisen tilanne näyttäytyy juurikin alisteisena; nuoren tytön turvautuminen väkivaltaan toimii suojakeinona hylkäämisen kokemisia vastaan ja tuo nuorelle vallantunnetta mutta yleisellä tasolla väkivaltaan turvautuminen suojamekanismina nähdään huonona keinona.

Tästä voi myös ajatella, että yksilö sinänsä alistuu yhteiskunnalle. Tavoittaakseen vapautensa objektiivisesta näkökulmasta, yksilön on toimittava yhteisön sääntöjen ja lakien mukaisesti. Niin sanotusti ”hakeutumalla suojaan yhteiskunnan siiven alle ihminen tekee itsestään jossakin määrin siitä riippuvaisen. Mutta tämä on vapauttavaa riippuvuutta, eikä asiassa ole mitään ristiriitaista.” (Bauman 2002:29.)

Yhteiskunnan normit kuitenkin ovat yleensä aika selkeitä, opittuja ja niin sanotusti pakotettavissa. Harvoin ihminen ei ainakin teorian tasolla tiedä, millainen on oikeanlainen toimintamalli. Sosiaalisten paineiden pakottamat toimintamallit tuovat

myös turvaa, niiden puuttuminen ajaisi ihmisen jatkuvaan epäilyksen ja epävarmuuden noidankehään.

Yhteiskunnallinen asema ei enää määrittele niin paljon ihmisten asemaa kuin aikaisemmin. Ihmisen henkilökohtainen määrittely itsestään nousee entistä tärkeämmäksi tänä individualismin aikana. Itsemäärittelyn kautta voi olla vaikeaa löytää yleispäteviä periaatteita joita vastaan kapinoida. (Bauman 2002:29- 31). Nuoren tarve kapinoida voi olla siis aika hampaatonta ilman selkeää vastaliikettä yhteiskunnan normeja vastaan. Väkivaltaisesti käyttäytyvä tyttö on kuitenkin vielä aika tabu aihe.

6 Maria Akatemia ja naisten väkivaltaa ehkäisevä työ

Maria Akatemian tavoitteita on herättää niin naiset kuin miehet vastuulliseen tietoisuuteen omasta itsestään ja vaikutusmahdollisuuksistaan esimerkiksi hyvinvointiin niin yksilö- kuin yhteiskunnallisella tasolla. Tärkeää on myös globaali kulttuurimuutos. (Perheentupa 2010:14). Maria Akatemian tavoitteita on myös ”ihmisyyttä arvostavan kulttuurin vaaliminen ja vahvistaminen ja visiona lisääntynyt tietoisuus ihmisenä olemisen käsikirjoituksesta” (Avustushakemus n.d.).

Maria Akatemian on perustanut Britt-Marie Perheentupa ja Antti-Veikko Perheentupa, jotka ovat psykoterapeutteja koulutukseltaan ja Sosiaalipedagogisen säätiön perustajajäseniä. Ennen Maria Akatemiaa toimi Maria Instituutti, joka toimi Sosiaalipedagogiikan säätiön yhteydessä. Maria Akatemia aloitti toimintansa 13.6.2006 (Perheentupa 2010:3, 14). Maria Akatemiassa toteutetaan Demeter-työtä, jonka taustalla on ajatus siitä, että henkisen ja fyysisen väkivallan syntymekanismien ymmärtäminen antaa välineet myös väkivallan ehkäisyyn. Rehellinen reflektio oman käytöksensä syistä auttaa hallitsemaan näistä tunteista syntyviä reaktioita ja seurauksia. Demeter-työssä haluttiin syventyä tutkimaan väkivallan sisäistä dynamiikkaa sekä naisten tekemän väkivallan erityiskysymyksiä. ”Hyvinvoinnin tasa-arvoa on se, että sekä nainen että mies tarvitsevat ja saavat tukea väkivallan tekijöinä ja kohteina” (Perheentupa 2010:9, 15-16).

Maria Akatemian toiminta-ajatuksena on esimerkiksi käsitys siitä, että *alkurakkaus*, eli lapsuuden ajan ensimmäiset rakkauden kokemukset, on olennainen osa aivojen, hermojärjestelmän ja stressivasteen kehitystä. Puutteellinen alkurakkaus taas aiheuttaa häiriytyvää kehitystä, joka on kasvualusta myös väkivaltaiselle käytökselle. Puutteellinen alkurakkaus voi olla esimerkiksi läsnäolon puutetta ja yksipuolisen rakkauden aiheuttamia häpeän tunteita, heitteillejättöä tai vastavuoroisesti lapsen jokaisen tahdon sallimisena. Demeter-työssä katsotaan, että nuori etsii kokemuksiansa pohjalta erilaisia *eloonjäämisstrategioita*, joita voi olla esimerkiksi alleviivaava itsenäisyys, ylimielisyyden kehittäminen suojamekanismina tai valeminuus suojaamaan sisintä. Maria Akatemiassa koetaan, että ”ihmisen syvin kaipuu on tuntee rakkautta, yhteenkuuluvuutta ja tulla nähdyksi” (Perheentupa 2010:10). Tärkeää on holistinen ihmiskäsitys, jossa otetaan huomioon fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja henkinen ulottuvuus sekä sukupuolierityisyyteen liittyvät merkitykset. Demeter-työssä

huomioidaan, että aikuinen ihminen voi opetella uusia käytösmalleja, käsitellä traumojaan ja lapsuuden *häpeähaavat* eivät välttämättä näyttäydy henkisenä taikka fyysisenä väkivaltaisuuksena. (Perheentupa 2010: 8-11).

Demeter-työn auttamismuotoja ovat puhelinpäivystys, yksilökeskustelut asiakkaiden kanssa joissa kartoitetaan tilannetta sekä ohjatut vertaisryhmät. Jatkotyöskentelyn mahdollisuutena on psykoterapia. Maria Akatemia toimii asiantuntijana naisten väkivaltaisuuksien liittyvissä kysymyksissä sekä tarjoaa sosiaali- ja terveysalan ihmisille koulutusta ja mentorointia aiheeseen liittyen.

6.1 Demeter-työn lähtökohtia

Tietoisuuden tie alkurakkauteen – Väkiältä on ehkäistävissä-kirjassa (Perheentupa 2010) Demeter-työstä kerrotaan sen olevan suunnattu naisille jotka käyttävät tai pelkäävät käyttävänsä väkivaltaa. Työn jatkuessa ja saavuttaen tukevan jalansijan alan asiantuntijatoimijana, pääasiallisiksi asiakasryhmiksi ovat nousseet pienten lasten äidit sekä parisuhdeväkivaltaa käyttävät naiset. Britt-Maria Perheentupa oli työssään psykoterapeuttina huomannut pahoinvoinnin ilmiöt ja niiden ilmentymisen henkisenä ja fyysisenä väkivaltana ja oli alkanut käsitellä naisten väkivaltaisuuksien liittyviä teemoja, niin yksilöön, yhteisöön ja yhteiskuntaan liittyviä. Vuosina 2003–2008 demeter-työ oli Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamaa ja jatkui siitä toiminta-avusteisena.

Demeter-työn tavoitteiksi on määritelty kartoittaa suomalaisen kulttuurin ”kätkemä” naisten väkivaltaisuus ja sen todellinen laajuus, löytää ja tavoittaa väkivaltaisuuteensa lopettamiseen apua tarvitsevat naiset, ymmärtää naisen sisäistä dynamiikkaa mikä ajaa väkivaltaisuuteen, ennaltaehkäisevien työmuotojen ja auttamismallien kehittäminen sekä tiedon ja taidon jakaminen ja juurruttaminen valtakunnallisesti ihmissuhdetyön ammattilaisille. Tätä kautta tavoitteena on myös yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. (Perheentupa 2010:43). Paras ennaltaehkäisevä suoja väkivaltaisuutta vastaan on riittävän toimiva psykofyysinen identiteetti (Perheentupa 2010:45).

Demeter-työssä viitekehystenä on psyko- ja perhedynaaminen ihmiskäsitys ja sukupuolierityinen viitekehys. Psykodynaaminen ihmiskäsitys haastaa ihmisen reflektioon sekä pohtimaan omaa rooliaan elämässään kuin sukupolviketjussaan.

Vahvistuakseen ihminen tarvitsee vuorovaikutusta muiden ihmisten kanssa, monologi ilman peilaus- tai kaikupohjaa harvemmin tuo suurta muutosta ihmisen käsitykseen itsestään, ainakaan positiivisempaan suuntaan. Yksilön vahvistuminen tukee myös sitoutumista muihin suhteisiin ja yhteisöön. ”Toivon näkökulma on siinä, että yksilönä voi vaikuttaa omaan elämään oivaltamalla oman elämän kasvuprosessin merkityksellisyyden ja mahdollisuuden korjata sisäistä käsikirjoitusta”. (Perheentupa 2010:20-21). Sukupuolierityinen viitekehys taas tarkoittaa Perheentuvan määritelmän mukaan, että jokaisella naisella on sosiaalisen sukupuolen lisäksi myös ”ikiaiainen ja universaali kollektiivinen *naisydin*” (Perheentupa 2010:22). Jokainen ihminen on oman elämänsä subjekti ja näin myös nainen luo yksilöllisen suhteen *naislaatuunsa* vaikkakin Perheentupa kokee, että nainen luo identiteettiään suhteessa äitiinsä. Äiti-tytär-suhteen tekee haastavaksi tasapainoilu erottumisen ja oman tien välillä kuitenkin erkautumatta. Tämä eriytymisen ja samaistumisen tasapainoilu voi myös olla puutteellista, jolloin tämä kokemus, *alkurakkauden draama*, jättää jälkensä *sisäiseen käsikirjoitukseen*. Naisten väkivaltaisuutta käsitellessä on hedelmällistä käsitellä sukupuolierityisiä kysymyksiä, esimerkiksi miten kulttuurimme käsittelee äitiyttä ja siihen liittyviä rooliodotuksia. (Perheentupa 2010:20-25)

Britt-Marie Perheentupa on muotoillut naislaadun tietoisuustyöskentelyn viiteen osioon, joiden olisi ihanteellista seurata toisiaan; ensimmäisenä on äiti-tytär- sekä isä-tytär-suhte, toisena naishistoria, kulttuuri, sukupuoliketju ja perhe ja kolmantena sisäinen pikku tyttö. Nämä kolme osiota vaikuttavat tahtoon, miten se näkyy ja ohjailevat naisen käytöstä. Neljäntenä tulee kasvu työstä naiseksi ja kasvu naisena, joka taas vaikuttaa toimintaan. Viimeinen ja viides osio on niin sanotusti tietoinen nainen. Nämä osiot muodostavat yhdessä muuttumattoman, kollektiivisen *naislaadun ytimen*. Naisen niin sanottuna eettisenä vastuuna on tiedostaa naislaadunsa historia ja kulttuurikonteksti ja kasvattaa tätä tietoisuutta yksilönä. (Perheentupa 2010:26-27)

Demeter-työn käsitteitä ovat kuvailevasti *emotionaalinen sterilisaatio, tunnekapseli, sisäinen polttoravio, sisäistetty äidin lasisakrofagi ja kärsimysruumis*. Emotionaalisella sterilisaatiolla tarkoitetaan tilannetta jonka lapsi luo suojaimekanismina puutteelliselle tai olemattomalle kohtaamiselle ensikontakteissa, alkurakkaudessa. Tällöin lapsi luo itselleen pelastavan käsikirjoituksen luodakseen jonkinlaisen yhteyskokemuksen itselleen. Lapsi muokkaa identiteettinsä näkymään mahdollisimman hyvänä ja helppona, täten helpompana rakastaa. Lapsi voi myös joutua aikuistumaan liian nopeasti ja ottaa vastuuta esimerkiksi huoltajastaan. Tällöin lapsen oma luontainen

kehitys lamaantuu. Niin sanotusti ylikiltin lapsen viha ei vapaudu kasvuvoimaksi ja tätä käsikirjoitusta lapsi voi kantaa itsestään aikuisuuteen asti. Tällöin aikuisuuden kuormittaviin tilanteisiin ei ole luotu toimivaa skeemaa jolloin voi nousta voimattomuuden tunne, joka voi purkautua esimerkiksi väkivaltana. Emotionaalisen sterilisaation parina on usein tunnekapselin muodostaminen. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi hylkäämisen luoma kauhutila, joka kuitenkin eristetään itsestä, niin sanotusti kapseloidaan pois. Tunnekapselia voi verrata dissosiaatioon. Tämä voi aiheuttaa sen, että yksilö turvautuu pitkään ikävien ja pelottavien ajatuksien ja kokemusten sumentamiseen, välttelee ja pakenee henkisesti kuormittavia tilanteita. Tunnekapseli voi estää esimerkiksi luottamuksellisten ja aitojen ihmissuhteiden luomista koska pohjalla on aina pelko hylätyksi tulemisesta. Väkivaltaisista tilanteista voi syntyä kun tällainen tunnekapseli alkaa hajoilla.

Sisäinen polttorovio tarkoittaa ihmistä tuhoavaa syyllisyyttä joka saa ihmisen olemaan jopa erittäin julma ja joustamaton itseään kohtaan. Sisäisen polttorovion bensiininä toimivat häpeän ja syyllisyyden tunteet, jotka muodostuvat jo melkein identiteetiksi sekä niitä pidetään masokistisesti yllä. Tämä altistaa esimerkiksi huonoilla ihmissuhteille koska ei koe ansaitsevansa parempaakaan ja kokee kaltoinkohtelun olevan osa kohtaloaan. Nainen niin sanotusti uhriutuu. Nainen kokee myös pelkoa kokemansa häpeän ja syyllisyyden luoman ”sisimmän” paljastumista ja muiden neutraalitkin sanat voivat tuntua vihjailevilta tai syyllistäviltä.

Lasisarkofagissa olevan sisäistetyn äidin palvomisella tarkoitetaan sitä, että lapsi täyttää emotionaalisesti etäisen tai poissaolevan äitinsä niin sanotusti kuolleen äidin mielikuvalla. Tämä ”lasisarkofagissa” oleva mielikuva äidistä korvaa todellisuuden hylkäämiskokemuksineen ja tyhjin tunteineen. Lapsi torjuu puutteellisen alkurakkauden sekä kenties raivonsa tilanteesta. Tällainen tilanne aiheuttaa myös niin sanottua valkoista raivoa, jonka kohde ei välttämättä ole looginen. Äidin aiheuttama häpeä ja hylkääminen kostetaan aggressiona muita kohtaan. Valkoista raivoa kohdennetaan usein toisiin naisiin.

Kärsimysruumis syntyy kun sisäisiä kipukohtia ja dilemmoja ei käsitellä ja ihminen alkaa oireilla fyysisesti käsittelemätöntä kipuaan. Tällaista on esimerkiksi somaattinen kipu. Stressitilassa kehossa erittyy kortisolia, josta käytetään myös nimitystä stressihormoni, ja vaikeuttaa esimerkiksi lepäämistä ja unenlaatua. Hyvät ihmissuhdekontaktit vuorostaan lisäävät esimerkiksi dopamiinin eritystä, joka on niin sanotusti onnellisuushormoni. (Perheentupa 2010:53-71).

Demeter-työssä pohja-ajatuksena on, että ihmisellä on sisäinen kaipuu ja tarve osallisuuteen ja tulla nähdyksi. Nykypäivänä helposti ajatellaan, että sitoutuminen esimerkiksi parisuhteeseen estää vapautta ja pienentää elintilaa joten sitoutumattomuus ja riippumattomuus katsotaan positiivisina meriitteinä. Perheentuvan ajatus on, että tämä on paradoksi; sitoutumisen tuoma turvallisuus mahdollistaa vapauden. Kun sisäiseen kaipuuseen ei vastata tai nuori kokee, ettei hän tule nähdyksi, tämä voi näyttäytyä väkivaltaisena käytöksenä. Kun nuori ei ole saanut aiemmin tarvettaan tyydytetyksi, asettaa se työ- ja kouluuyhteisölle paineet kasvun tukijana. (Perheentupa 2010:32-33)

Demeter-työssä huomioidaan naiseuteen liittyviä sukupuolierityisyyttä sekä naistietoutta sekä nostetaan ajatus siitä, että tiedostamalla ja kenties korjaamalla varhaislapsuuden *alkurakkauden* synnyttämää sisäistä käsikirjoitusta voi muokata. Myös demeter-työntekijöillä on mahdollisuus käydä erilaisten asiakastapaamisten herättämiä ajatuksia läpi ja työstää itsekin asiakastilanteita mentorin kanssa. (Perheentupa 2010: 42).

Maria Akatemiaan tulevista yhteydenotoista noin viidennes tulee nuorilta naisilta, joilla on ongelmia väkivaltaisuuksensa kanssa tai pelkäävät käyttävänsä väkivaltaa. Demeter-työn parissa on huomattu nuorten naisten erityisongelmat eivät välttämättä nouse tarpeeksi esille kaikenikäisten naisten ryhmissä eivätkä Demeter-työn yhtenä lähtökohtana olevat vertaistuki ja -peilaaminen onnistu toivotulla ja tarkoitettulla tavalla. Nuorten naisten kanssa toimivalta Tyttöjen talolta on tullut näkemys, että nuorten väkivaltaisuus näkyy usein myös itseän kohdistuvana väkivaltana, niin fyysisenä kuin henkisenä. Tästä esimerkkeinä masennus, itsetuhoisuus, pakko-oireisuus sekä -liikunta ja syrjäytyminen. Poikia useammin tyttöjen käyttämä väkivalta on yhteydessä heikkoon itsetuntoon ja depressioniin. Nuoren naisen väkivaltaisuutta voi aiheuttaa myös esimerkiksi kiusatuksi tai pahoinpidellyksi tuleminen, puutteelliset vuorovaikutussuhteet niin perheen kuin vertaisten osalta sekä välttelevät kiintymyssuhteet. Tyttöjen väkivalta on usein vuorovaikutuksessa ilmenevää ja voivat olla vastine esimerkiksi hylkäämiselle, nolaamiselle tai ylivoimaisilta tuntuville tunteille. Tyttöjen väkivalta on useimmiten lähisuhdeväkivaltaa tai ainakin työllä on jonkinlainen suhde kohteeseensa. Maria Akatemian työssä on huomattu, että naiset eivät välttämättä ole tajunneet tai tunnistanee omaa väkivaltaisuuttaan nuoruudessa ja parisuhteessaan mutta äitiys ja vastuu herättelevät tarkastelemaan omaa käytöstään. Halu katkaista väkivaltadynamiikka motivoi hakemaan apua. (Avustushakemus n.d.).

6.2 Keijun varjo-hanke ehkäisemässä nuorten naisten tekemää väkivaltaa vahvistaen tunteita

Maria Akatemia yhdistys ry:n Raha-automaattiyhdistykselle lähettämässä avustushakemuksessa (Avustushakemus n.d.) Keijun varjo-hankkeen tarkoituksena määritellään nuorten naisten väkivallan ennaltaehkäisy, väkivallan lopettaminen, tunteita vahvistaminen sekä aikuisuuteen kasvamisen tuki. Hankkeen pääkohderyhmä on 15–28-vuotiaat nuoret naiset. Toisena kohderyhmänä on nuorten parissa työskentelevät ammattilaiset kuten esimerkiksi kouluhenkilökunta ja nuorisotyöntekijät. Toiminnan tavoitteina on myös oppia tunnistamaan väkivallan eri muotoja ja toteutumistapoja sekä kehittää että toteuttaa uutta toimintamallia, joka olisi mahdollisimman tehokas tapa auttaa nuoria väkivallan problematiikassa. Hankkeen kautta on tarkoitus myös kartuttaa tietoa nuorten naisten väkivaltaan liittyvistä erityiskysymyksistä. Hanke toteutetaan yksilö- ja vertaustyönä sekä hanke tarjoaa koulutus- sekä valistustoimintaa. Koulutus- ja valistustoimintaa on esimerkiksi nuorten naisten kanssa työskentelevien ammattilaisten tietoisuuden lisääminen väkivallan vaikutuksista ja ilmenemismuodoista sekä ammattilaisten omasta vastuusta ja vaikuttamismahdollisuuksista. Suunnitteilla on myös tiedotus- ja viestintämateriaalia. Nuorten naisten väkivaltaisuus näkyy monimuotoisena, on usein vaikeasti tunnistettavaa eikä apua tekijöille aina ole tarjolla.

Maria Akatemialla on toimipisteet Helsingissä Fredrikinkadulla ja Tampereella Hatantien valtatiellä. Keijun varjo-hankkeessa asiakastyötä tehdään yhdessä Helsingin, Espoon ja Tampereen tyttöjen kanssa ja hyödynnetään Tyttöjen talojen tiloja.

Keijun varjo-hanke on suunnattu 15-28-vuotiaille naisille ja heidät on jaettu myös erilaisiin kohderyhmiin, eikä vain ikäriteerein, jotka ovat: Tytöt, jotka ovat käyttäneet väkivaltaa tai pelkäävät käyttävänsä väkivaltaa, nuoret, jotka ovat huolissaan vihailmaisustaan, nuoret äidit, murrosikäiset tytöt, jotka käyttäytyvät väkivaltaisesti ja uhkaavasti sekä eri kulttuuritaustaiset tytöt joiden suhde väkivaltaan voi olla ristiriitainen; naisen väkivaltaisuus on tabu mutta kuritusväkivalta sallittua kasvatuksessa. (Avustushakemus n.d.).

Ryhmiin tavoitteena on tietoisuuden lisääminen, tietoisuustyön idean integroiminen itseensä sekä vastuun kantaminen itsestä ja muista. Tietoisuuden lisäämiseen liittyy esimerkiksi oman sisäisen käsikirjoituksen tiedostaminen, aikaisempien kantavien ihmissuhteiden merkityksen tavoittaminen ja sanojen ja käsitteiden saaminen omalle toiminnalle. Tietoisuustyöhön liittyy esimerkiksi eheytyksen kokemus, itsen arvostaminen, ulkopuolisuuden tunteen hälvettäminen, rajaamisen merkityksen oivaltaminen sekä uudelleensuuntautuminen. Vastuun kantaminen on jo alkanut siinä vaiheessa kun hakee tai on valmis vastaanottamaan apua omasta väkivaltaisesta käytöksestään. (Perheentupa 2010: 87).

Keijun varjo-hanke toteutetaan yhteistyönä Tyttöjen talojen kanssa, joissa toteutetaan asiakastyö. Yksilökeskustelujen, ohjattujen suljettujen vertaisryhmien sekä Tyttöjen e-talon chat-keskustelun avulla pyritään tavoittamaan nuoria. Tyttöjen talojen tilat valikoituivat asiakastyön toimipisteeksi koska tilat ovat nuorille jo tutut ja tätä kautta luovat turvantunnetta. Keijun Varjo-chat mahdollistaa matalan kynnyksen palveluneuvontaa ja keskusteluapua kahden kesken. Hanketta tuodaan myös esille tiedotus- ja valistuskampanjan kautta, esimerkiksi hankekoordinaattori kiertää kouluissa ja tapahtumissa esittelemässä hanketta. Suunnitteilla on myös valtakunnallinen tiedotuskiertue yläasteille, nuorisotaloille ja toisen asteen oppilaitoksiin (Etelä-, Itä-, Länsi- ja Pohjois-Suomi), jonka tavoitteena on rikkoa tabua ja hiljaisuuden ilmapiiiriä tyttöjen ja nuorten naisten väkivaltaisuuksia kohtaan. (Avustushakemus n.d.) Tällainen on esimerkiksi 7.3.2017 Malmin Stadin ammattiopistossa pidettävä hyvinvointiin liittyvä teemapäivä, jonne Keijun varjo-hanketta käydään avaamassa tuleville hyvinvointi- ja hoiva-alan ammattilaisille. Opinnäytetyöni tuotoksena tekemäni osallistava tunnetaitokysely on esimerkiksi osana aiheen esittelyä Stadin ammattiopistossa.

Osallistujia ryhmiin on haettu tiedottamalla tulevasta toiminnasta Tyttöjen taloilla ja osallistajat ovat voineet ohjautua Keijun varjo-ryhmiin myös Talon työntekijöiden suosittelemana ja ohjaamana. Väkivaltaisesti käyttäytyvä nuori voidaan ohjata esimerkiksi Maria Akatemian työntekijän kanssa yksilökeskusteluun, jonka pohjalta arvioidaan nuorelle sopivin ryhmä tai toimintamalli yhdessä nuoren kanssa. Yksilötapaamisia on 1-3 kertaa ja tarkoituksena on luoda luottamuksellinen yhteys nuoreen sekä arvioidaan sopivuutta vertaisryhmätoimintaan. Esteenä voi olla esimerkiksi vakavat mielenterveys- tai päihdeongelmat, jolloin tehokkaampaa apua saa muilta tahoilta. Tapaamiset tapahtuvat Tyttöjen talon tiloissa.

Vertaisryhmien kestoksi on ainakin tässä projektin alussa arvioitu kaksi tuntia kerran viikossa, 3-4 kuukauden ajan. Ryhmiä vetää työparina Maria Akatemian ja Tyttöjen talon työntekijä. Hankkeen työntekijöille on myös kuukausittain niin sanotusti ammattilaispalaveri, jossa käsitellään yhdessä hankkeen edetessä esilletulleita tapahtumia sekä pyritään kartuttamaan kollektiivisesti eri toimijoiden yhteistä tietoa eikä kerätä yksilökohtaista hiljaista tietoa.

Vertaisryhmien toimintamenetelmänä on niin sanottu *vertaisryhmätyömalli*, jossa korostuu itsetuntemus ja tunnetaitojen vahvistaminen ja apuvälineet tähän tavoitteeseen ovat luovia metodeja, esimerkiksi dialogi, *sisäinen käsikirjoitus*, kuvataide sekä Keiju-kuvat. Mahdollistaakseen mahdollisimman luontevan vertaistoiminnan ja -kokemisen, Keijun varjo-hankkeen ryhmät on jaettu iän mukaan, alaikäiset omassa ryhmässään ja täysikäiset toisessa. Alaikäisen ja täysikäisen ihmisen elämän vaatimukset ja rajoitteet ovat erilaisia sekä alaikäisten kanssa toimiessa pitää muistaa ammattilaisen ilmoitusvelvollisuuteen liittyvät seikat. Ryhmiä yhdistää tarkoitus lisätä tyttöjen ja naisten käsitys omasta kehityksestään, tunteistaan ja niiden syistä. Ymmärtämällä syitä tekojensa ja tunteidensa takana on mahdollista ottaa entistä suurempi vastuu näistä. (Avustushakemus n.d.)

Hankkeella on myös ohjausryhmä, johon kuuluu Maria Akatemian ja Tyttöjen talon toimijoiden lisäksi esimerkiksi toimijoita Aseman lapsista, Väestöliitolta ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta. Tämän yhteistyöohjausryhmän tavoite on ohjata hanketta mahdollisimman tehokkaaksi kohti tavoitteissaan, vahvistaa moniammatillista osaamista sekä tukea hankkeen yhteiskunnallista vaikuttamista. (Avustushakemus n.d.)

On arvioitu, että hankkeen aikana saadaan asiakaskontaktit moneen tuhanteen nuoreen valistus- ja koulutuskampanjan, yksilötyöskentelyn ja vertaisryhmätoiminnan kautta. Keijun varjo-hankkeella on oma Facebook- ja twitter-tilit sekä hankkeesta kerrotaan Maria Akatemian ja Tyttöjen Talojen nettisivuilla. Hankkeen lopuksi, rahoitus loppuu vuonna 12.2018, tuloksista laaditaan yhteenvetoa verkkoon sekä tiedossa on tiedotustilaisuus. (Avustushakemus n.d.)

7 Tunnetaitokysely osana Keijun varjo-hankkeen esittelyä

Osana opinnäytetyötäni tein Maria Akatemialla Kahoot-sovelluksen kautta kyselyn, jonka kautta voi konkreettisin esimerkein käydä läpi väkivallan monimuotoisuutta, sen ennaltaehkäisyyn liittyviä hyviä käytäntöjä ja aggressiivisuuden näkeminen myös positiivisena voimavarana eikä tuhoavana voimana. Aiheeseen liittyviä kysymyksiä on kymmenen kappaletta ja kyselyn alkuun on lisätty osallistujien alkufiiliksen tiedustelu.

Tavoitteena on, että esimerkkicaset avaavat väkivallan monimuotoisuutta ja tuovat esille konkreettisia esimerkkejä. Usein väkivaltaisista tilanteista ei tunnista tai osaa huomioida joten samaistuttavat esimerkit ja kysymykset auttavat herättelemään tietoisuutta.

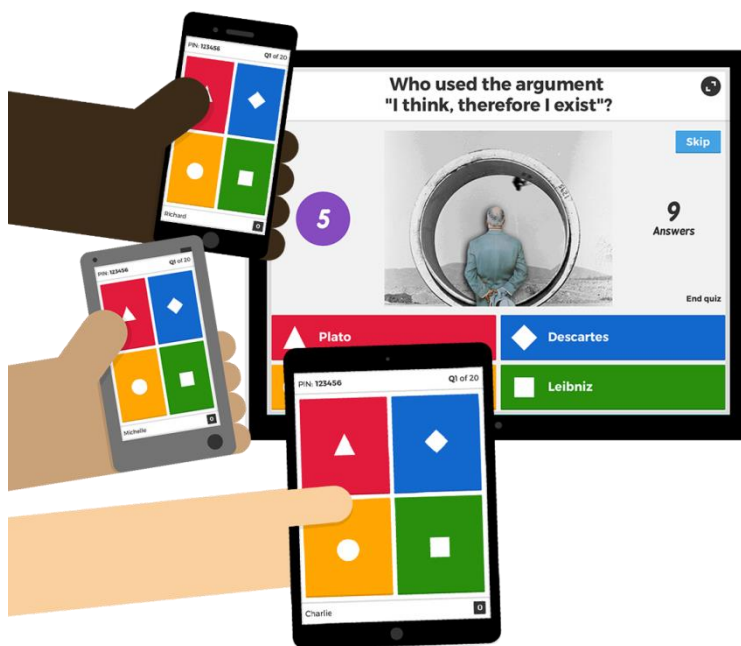
Opinnäytetyötäni ja sen pohjalta tekemääni tunnetaitokyselyä hyödynnetään vasta myöhemmin kuin opinnäytetyöni viimeinen palautuspäivä on joten voin vain tehdä arvioita, miten kysely tulee toimimaan. Tunnetaitokysely pidetään Stadin ammattiopistolla Malmilla, jossa opiskelee esimerkiksi lähihoitajiksi kouluttautuvia nuoria. Lähtökohtaisesti voi olettaa, että heitä kiinnostaa väkivallan eri muotojen tunnistaminen, tunteiden ja tuntemusten arviointi, reflektio ja heillä on valmiuksia miettiä erilaisia tilanteita eettisesti ja monesta suunnasta. Ongelmaksi voi tietenkin nousta reflektion kipeys jos opiskelija tajuaa itse käyttävänsä henkistä tai fyysistä väkivaltaa ilman että on sitä tajunnut aiemmin. Se, ettei väkivaltaisuuksia voi laittaa ”muiden” ongelmaksi voi olla perin negatiivinen kokemus. Kyselyn esimerkkien on tarkoitus valottaa myös sitä, että väkivalta voi usein näyttäytyä myös piiloväkivaltana eikä tekijä taikka kokija sitä väkivallaksi tunnista.

Kysymyksiä muotoillessa mietin, ovatko ne liian nuorille suunnattuja koska Stadin ammattikoulun opiskelijat saattavat olla vaikka minkä ikäisiä oppivelvollisuuden suoritusiästä ylöspäin. Mutta kysymykset kuitenkin liittyvät Keijun varjo-hankkeeseen, joka on suunnattu nuorille naisille ja tytöille. Ja ensisijainen tarkoitus ei ole herätellä opiskelijoita tunnistamaan omaa väkivaltaisuuksiaan vaan väkivallan moninaisuutta ja huomaamattomampia muotoja joita he voivat kenties kohdata työelämässä. Keijun varjo-hankkeen yksi tavoitteita on juurruttaa väkivaltatietoisuus myös ammattilaisten tietoisuuteen kuten myös yksilö- ja yhteisötasolle.

7.1 Kahoot-sovellus

Kahoot-sovellus tuntuu löytäneensä tiensä kouluihin niin sanotun digiloikan kautta ja peliä pelataan kännyköiden tai esimerkiksi iPadin kautta. Kahoot.it-sivustolla voi luoda esimerkiksi kyselypohjan, kuten tässä tapauksessa tein. Sivulle kirjaututaan sähköpostiosoitteen ja salasanan avulla, jolloin pääsee muokkaamaan haluamaansa peliä. Kun sovellus on auki, pelin käyttäjät voivat hakeutua sivulle ja syöttää sivun numerokenttään pelin tarjoaman numerokoodin. Numerokoodin avulla peli alkaa. Osallistujilta toivotaan nimimerkkiä mutta muuta kirjautumista sovellus ei vaadi pelaajilta. Nimimerkki auttaa seuraamaan omia tuloksia; oikeista vastauksista saa pisteitä, jotka näkyvät kysymyksen jälkeen ruudulla. Tämäkin osaltaan varmasti kannustaa osallistujia yrittämään ja keskittymään kysymyksiin kun tarjolla on nopea ja välitön palaute. Antaessa oikeita tai vääriä vastauksia sovellus myös heittää kannustavia lauseita.

Kysymyksiä ja vastauksien sanamäärä on rajattu niin, että kysymys saa olla enintään 95 merkkiä pitkä ja vastaukset enintään 60. Vastausvaihtoehtoja on 2-4 ja jokaisella vastausvaihtoehdolla on väri- ja kuviomerkinsä.

Kuvio 2. Kahoot.it-sivustolta otettu kuva millaiselta kysymykset ja vastausvaihtoehdot esimerkiksi puhelimesta näyttäisivät. (Kahoot.it n.d.)

Muotoillessani kysymyksiä en tiennyt merkkirajoitteista joten monia kysymyksiä piti lyhentää, tiivistää ja muokata mutta kysymyksiä tarkoitus ja viesti pysyivät kuitenkin

samana. Kysymyksiä ja vastauksia olen muokannut yhdessä Keijun varjo-hankekoordinaattori Elina Rajaniemen kanssa.

7.2 Tunnetaitokysely

Olen muotoillut tekstirakenteen niin, että ensin tulee kysymys, kysymyksen alle vastausvaihtoehdot ja alla lukee myös niin sanotusti tiivistetty tietopaketti, jota hyödynnän avatessani vastauksia Stadin ammattiopiston opiskelijoiden kanssa.

Joitakin vastauksia olen avannut hieman enemmän jos olen kokenut ettei aiheesta ole tarjolla jo tarpeeksi kirjoitettua tietoa opinnäytetyöni aiemmissa kohdissa. Olen käsitellyt esimerkiksi väkivallalle annettuja selitysteorioita, väkivaltaan ajavia tunnelukkoja, seurusteluväkivaltaa tai nuoruutta kehitystehtävineen.

1.) Mikä on fiilis?

- a. Huippua, mahtavaa!
- b. Hohhoijaa..
- c. Ihan ok :)

Ensimmäisen kysymyksen on tarkoitus kartoittaa osallistujien motivaatioita ja kiinnostusta aiheeseen sekä näyttää sovelluksen käyttöä. Olemme rajanneet vastausajan puoleen minuuttiin. Ensin tulee kysymys, näkyy ruudulla 30 sekuntia, jonka jälkeen vastausaika on saman verran. Seuraavaksi kone näyttää niin sanotusti oikeat vastaukset ja ketkä ovat vastanneet oikein näyttäen nimimerkkien sijoittumisen pistetaulukossa.

2.) Suuttuessaan Tanja raivoaa kun taas hänen siskonsa menee vaitonaiseksi.

Kumman tapa on parempi?

- a.)Tanjan, jos raivoa ei kohdista kehenkään ihmiseen
- b.)Siskon, jos hän ei patoa pahaa oloaan

vastaus: Kummankin.

Temperamentteja on erilaisia. Jonkun temperamentti on räiskyvämpi ja toisen hillitympi, se ei tee kummastakaan toimintavasta parempaa kuin toinen. Tanjan tapauksessa raivoa voisi purkaa fiksummin, esimerkiksi fyysiseen harrastukseen.

Tärkeä pointti on, ettei tavaroiden paiskominen ole tarkoitettu väkivallalla uhkailuksi tai pelotteluksi. Tanjan sisko voisi hyötyä tunteiden purkamisesta puhumalla.

Jos nuoren temperamentti on esimerkiksi samanlainen kuin toiselle vanhemmalla, tulee nuoren käytös kenties helpommin ymmärrettäväksi. Temperamentti on ”kullekin ihmiselle tyypillistä ja synnynnäistä tapaa toimia ja käyttäytyä”. Temperamentti luo pohjaa persoonallisuudelle mutta tietyiltä osin myös nämä kaksi myös muuttuvat ja muokkautuvat iän mukana. Myös ympäristö, kulttuuri ja vuorovaikutussuhteet vaikuttavat persoonan kehittymiseen. Tärkeää kuitenkin on, että nuori tulee kohdatuksi omana itsenään ja hän kokee itsensä hyväksytyksi. Temperamenttityylejä jaetaan yleensä kolmeen pääluokkaan, joita ovat helppo, haastava ja hitaasti lämpenevä. Mikään näistä temperamenttityyleistä ei sinänsä ole toistaan parempi tai huonompi ja eri temperamenttityylit näyttävät eri ihmisille erilaisina; aktiivinen nuori voi toisen silmissä olla rasittava, toiselta katsontakannalta reipas ja rohkea. (MLL n.d. g.)

- 3.) Vanessa on lyömässä poikaystäväänsä avokämmenellä riidan aikana. Miten kannattaisi toimia?
- a.) Vanessa lyö joka tapauksessa koska on niin vihainen
  - b.) jotta fyysistä välimatkaa ja istuutua alas
  - c.) Olla lyömättä mutta erota poikaystävästä riidan päätteeksi
  - d.) Osoittaa vihasuutensa jollain muulla tavalla

Vastaus: B ja D

Monesti ajatellaan, että nainen ”saa” lyödä, läpsiä, tönä tms. koska naiset ovat pienempiä ja hennompi rakenteisia. Monesti miehetkään eivät tunnista kokemaansa väkivaltaa koska aihe on vielä tabu. Stereotyyppioita väkivaltaisesta: Justiina-emäntä, hullu sadisti ja ”pieni ja pippurinen”. Välimatkan ottaminen ja istuutuminen ovat hyviä rauhoittumiskeinoja, harvemmin sitä istuutteen alkaa ketään pahoinpitelemään.

Vaiettu Naiseus-projektin raportissa (Törrönen 2009b: 31) tehdyn kyselyn pohjalta selvisi, että Suomessa joka kuudes tai seitsemäs armeijassa varusmiespalvelustaan suorittavista miehistä oli kokenut suoraa väkivaltaa naispuolisoltaan tai ystävättäreltään.

- 4.) Janna näki luokkakaverinsa pahoinpitelyn ja pakeni tilanteesta. Miten kannattaisi nyt toimia?
- a.) ei mitenkään, asia ei hänelle kuulu eikä hän halua ongelmia

- b.)hän voi puhua esimerkiksi koulussa asiasta aikuiselle
- c.)jää odottamaan että joku muu auttaa luokkakaveria
- d.)Hän päättää puuttua seuraavaan kerran jos näkee vastaavaa

Vastaus: B ja D

Väkivaltaisiin tilanteisiin ei voi aina varautua ja on ymmärrettävää, että tilanteesta haluaa nopeasti pois. Se on suojausmekanismi. Vaikkei juuri sillä hetkellä osannut toimia, se ei tarkoita etteikö tilannetta voisi korjata myöhemmin. Luotettavalle aikuiselle puhuminen ja asian esilletuominen on hyvä alku. Myös pahoinpidellyn fiiliksiä voi käydä tiedustelemassa, usein ihmiset häpeävät kohtaamaansa väkivaltaa ja yrittävät vähätellä tai piilotella tapahtunutta. Väkivaltilanteissa kannattaa soittaa esimerkiksi poliisille jos ei itse uskalla mennä tilanteeseen.

- 5.) Väkivalta on aina väärin?
- a.)kyllä
  - b.)ei

Lähtökohtaisesti väkivalta on aina väärin. Väkivalta voi olla henkistä, fyysistä, taloudellista ja seksuaalista (sekä kunniaväkivaltaa). Lain silmin nämä kaikki väkivallan muodot ovat rangaistavia. Itsepuolustus ei ole rangaistuksen alainen väkivallan muoto, mutta itsepuolustus/hätävarjelu on vain sellaista välttämätöntä väkivaltaa, että pääset pois omaa koskemattomuuttasi uhkaavasta tilanteesta. Väkivaltainen vastustaminen tai ylimitoitettu hätävarjelu ovat taas laittomia. Tällainen voi olla esimerkiksi väkivallan käyttö, kun pahoinpitelijä on jo lähtemässä pois tilanteesta.

- 6.) Väkivaltainen ihminen on aina väkivaltainen. Ihmiset eivät voi muuttua oikeasti.
- a.)näin juuri
  - b.)vaara/uhka on aina olemassa
  - c.)Ihmiset voivat muuttua jos oikeasti niin haluavat

Vastaus: C

Yleensä väkivaltaiselle käytökselle löytyy syitä ja selitysmalleja. Monesti väkivaltaan liittyy niin sanotusti muiden keinojen loppuminen, opittu tapa tai vallankäyttöä. Väkivallan kierteen katkaisussa tärkeää on ymmärtää, miksi toimii väkivaltaisesti. Apua tähän antavat mm. Miessakit, Maria Akatemia ja Ensi- ja turvakotien liitto.

- 7.) Peppi huomaa, että vieraat naiset bileissä yrittävät pokailla hänen kumppania. Mitä tehdä?
- a.)Uhata "kissatappelulla" jos pokailuyritykset eivät lopu

- b.)painostaa kumppania lähtemään tilanteesta
- c.)alkaa suutelemaan kumppania naisten edessä
- d.)antaa kumppanin jutella naisille ja luottaa tähän

Vastaus: D.

Mustasukkaisuus on yleensä vahva ja kenties uusi tunne, jota voi ilmetä parisuhteissa. Terve mustasukkaisuus on tervettä ja luonnollista mutta kannattaa muistaa, ettei ketään voi omistaa. Ihanteellisesti parisuhteet perustuvat luottamukselle ja Pepin pitäisi voida luottaa kumppaniinsa. Väkivallalla uhkailu ei kuulu parisuhteeseen eikä muihinkaan ihmissuhteisiin.

8.) Maisan perhetilanne on vaikea ja Maisan on vaikea puhua asiasta. Mitä hänen EI kannata tehdä?

- a.)itkeä ja huutaa. Ei se itku siinä tilanteessa auta
- b.)hakata ja lyödä nyrkkeilyssä
- c.)purkaa pahaa oloaan haastamalla riitaa muiden kanssa
- d.)olla puhumatta asiasta kenellekään

Vastaus:C

ja

D

Riidan haastaminen muiden kanssa voi olla myös avunpyyntö, että joku ymmärtäisi miten paha on olla. Jos joku alkaa yht'äkkiä käyttäytyä erilailla kuin ennen ja vaikuttaa vihaiselta ja ahdistuneelta, kenties itsetuhoiselta, käytökseen kannattaa puuttua. Erilaisia apukanavia on tarjolla, mutta saadaakseen apua, pitää sitä hakea/pyytää/hakeutua avun piiriin.

Myös oman väkivaltaisuuden tajuaminen voi olla herättävä kokemus, joka motivoi ottamaan otteen käytöksestään. Väkivallan ehkäisy vaatii toimijuutta, niin tekijältä kuin kokijalta.

9.) Joidenkin mielestä hän on aggressiivinen vahvoine mielipiteineen. Onko hän tyttö vai poika?

- a.) poika
- b.)tyttö
- c.)kumpi tahansa

Vastaus: C.

Vaikka tiettyjä piirteitä stereotypisesti yhdistetään usein sukupuolirooleihin, se ei tarkoita ettei x voisi olla tyttö taikka poika. Tyttöjä voidaan helposti ohjata niin sanotusti kiltin tytön rooliin, joka sovitteleva ja rauhallinen ja tästä odotetusta roolista

poikkeaminen voi olla muista hämmentävää. Aggressiivisuus ei ole paha asia kunhan sen tuoman voiman ja vauhdin osaa ohjata positiivisiin asioihin.

- 10.) Vera on humalassa kovakourainen ja haukkuu muita julmasti. Miten tilanteen voisi ratkaista?
- a.)veran pitäisi vähentää juomista
  - b.)kannattaa vältellä humalaisen Veran seuraa
  - c.)puhua Veran kanssa asiasta selvin päin
  - d.)antaa Veralle samalla mitalla takaisin

Vastaus: A ja C.

Humalassa keskustelu ei kenties oikein kannu pitkälle, sanat voidaan ymmärtää väärin ja seuraavana päivänä jo unohtaa käyty keskustelu. Juttelu Veralle selvinpäin voi auttaa häntä tajuamaan käyttöksensä vääräisyys. Rauhallisesti käyty keskustelu voi avata myös muille Veran käyttökseen syitä ja auttaa Veraa ymmärtämään oman käyttöksensä syitä. Jos herättely omasta käyttöksestä ja sen vakavuudesta ei auta, voi auttaa, että Vera vähentää juomista.

- 11.) Essin itsetunto ja – arvostus ovat matalalla eron jälkeen. Miten ystävät voisivat auttaa Essiä?
- a.)Auttamalla arjessa ja olemalla läsnä
  - b.)kirjoittaa vihaisia viestejä Essin entiselle kumppanille
  - c.)Käskeä Essiä hakemaan ammattiapua esim. terveysaseman kautta

Vastaus:A ja C.

Periaatteessa kaikki vastaukset voivat olla toimivia, myös b-vaihtoehto jos Essin entinen kumppani ei ole ymmärtänyt tekojensa seurauksia. Essin tietämättä ja selän takana ei kuitenkaan kenties kannata puuttua asiaan. Kannattaa kuitenkin muistaa, että vihapäissään ei kannata kuitenkaan kirjoittaa ihan mitä vain koska asiattomuudet ja uhkailu eivät auta asiaa (ja riskinä on myös rikosilmoituksen tekeminen). Arjen sujumattomuus ja itsetunto-ongelmat haittaavat eloa joten tukiverkon ja kenties ammattilaisten apu voi olla tarpeen.

8 Lopuksi

Kuten opinnäytetyöni johdantoon kirjoitin, tyttöjen ja naisten tekemä väkivalta kohdistuu yleensä lähipiiriin tai ainakin sellaiseen ihmiseen, johon tekijällä on jonkinlainen suhde. Nuorten naisten väkivaltaa on järkevää tutkailla lapsuuden ja varhaiskasvatuksen kokemusten kautta koska nuori voi vielä olla esimerkiksi lastensuojelun palvelujen piiristä ja mitä aikaisemmin epähyödyllinen ja – käytännöllinen käytösmalli saadaan purettua, se parantaa nuoren mahdollisuuksia kohti vastuullista aikuisuutta ja emansipaatiota epäedullisen käytöksensä alta. Tutkimuksien valossa vaikuttaisi siltä, että tyttöjen ja nuorten naisten väkivaltaisuus linkittyy muihin ongelmiin elämän eri osa-alueilla kuten esimerkiksi huonoon koulumenestykseen ja vuorovaikutuksen ongelmiin.

Koska tyttöjen väkivaltaisuus on vielä tabu yhteiskunnassamme, on tarjolla myös monenlaisia selitysteorioita miksi jotkut tytöt rikkovat rooliodotuksiaan. Tällaisia teorioita on esimerkiksi traumat, voimattomuus tai osaamattomuus hävettävien tai negatiivisten tunteiden edessä, opitut toimintamallit sekä väkivaltaista vastarintaa itse kohtaamalleen henkiselle tai fyysiselle väkivallalle.

Maria Akatemian Demeter-työ tarjoaa naisten väkivaltaisuutta selittäviksi malleiksi emotionaalisen kehityksen supistamisen jo lapsena tehdäkseen itsestään mahdollisimman pidettävän tai satuttavat tunteet ja puutteellinen kohtaaminen suljetaan pois mielestä, niin sanotusti kapseloidaan erilleen kasvutarinasta. Kumpikaan näistä vaihtoehdoista harvemmin kantaa koko naisen elämän vaan esimerkiksi uudet elämäntilanteet voivat herätellä käsittelemään uudestaan padottuja tunteita. Ihmisen kaipuu ja tarve tulla rakastetuksi ja nähdyksi voi myös muokata alkurakkauden (eli yleensä vauvan ensimmäinen pidempiaikainen ihmiskontakti on äitiin) vastaamaan päässään ideaalia; paranneltu mielikuva auttaa kenties hetkellisesti unohtamaan todellisuudessa tapahtuneen hylkäämiskokemuksen. Tällöin yleensä viha ja katkeruus siirretään sijaiskärsijöille. Sijaiskärsijänä voi toimia myös nainen itse itselleen ja masokistisesti pitää yllä ajatusta omasta huonoudestaan ja kelpaamattomuudesta. Tällaiset tilanteet mahdollistavat henkistä ja fyysistä väkivaltaa, kohdistuu se sitten henkilöön itseensä, lapseen tai lähipiiriin.

Mielestäni on tärkeä huomio, että tyttöjen väkivaltaisuutta lähdetään ratkaisemaan tunnetaitoja kasvattamalla. Tällöin lähdetään ajatuksesta, että väkivaltaisuudesta voi kasvaa pois kunhan löytää parempia toimintamalleja sekä huomion keskittyttyä nuoren

tunnetaitoihin eikä esimerkiksi sosioekonomiseen asemaan; väkivallan tematiikka tehdään asiaksi, joka voi koskettaa ketä vain. Vaikka väkivaltaa käyttävien tyttöjen maailmaan tuntuu liittyvän monimuotoista huono-osaisuutta ja epäedullisia lähtökohtia, on vaarallista ajatella, etteivät niin sanotusti hyvien perheiden lapset tee väkivaltaa. Jos tyttöjen väkivaltaisuutta lähtökohtaisesti selitetään tunnetaitojen puutteellisuudella, se antaa mahdollisuuden muutokseen, kasvamiseen ja väkivaltaa ei liitetä vain yhden ”tyttötyypin” ongelmaksi.

Väkivallan ehkäisyssä on tärkeää väkivallan tunnistaminen ja tunnustaminen sekä itsetuntemuksen kehittäminen; mitkä asiat luovat väkivaltaisia tilanteita, mitä asioita täytyy muuttaa elämässä, mikä synnyttää väkivaltaan tarvittavan raivon? Itsetuntemus ja tunnetaitojen kehittäminen ovat iso osa prosessia kohti väkivallatonta elämää. Tunnetaidoilla tarkoitetaan sitä, että ymmärtää omia tunteitaan; mistä ne kumpuavat, mikä on primaarireaktio ja miksi, kannattaako sitä seurata vai ottaa aikalisä. Tunteiden tunnistaminen ja niiden sanoittaminen auttaa siihen, ettei väkivaltaan tarvitse turvautua. Esimerkiksi seurusteluväkivallan on arveltu olevan ensisijaisesti henkistä väkivaltaa joka kumpuaa esimerkiksi mustasukkaisuudesta. Tunnehallinta ja – taidot kehittyvät suurin harppauksin teini-iässä ja varhaisaikuisuudessa, joskus siihen tarvitsee ulkopuolisten apua.

Netistä löytää helpon yhteyshetimit eri toimijoihin väkivallan ehkäisyyn liittyen. Tällaisia sivustoja on esimerkiksi Tyttöjen Talojen e-talot, Ensi- ja turvakotien liiton sivut, Maria Akatemia, Miessakit ry ja esimerkiksi terveysasemilla ja koulussa terveydenhoitajan tai kuraattorin kanssa voi keskustella väkivaltaisuudesta. Usein väkivallan välillisiin seuraamuksiin on helpompi hakea apua, esimerkiksi masentuneisuuteen tai somaattisiin oireisiin. Luotettavassa ja kunnioittavassa asiakaskontaktissa on toivottavasti helpompaa avautua väkivaltaisuudestakin.

Nuorisoväkivaltaan tuntuu liittyvän sosiaalisen integraation puutteellisuus sekä perhe- ja lähisuhteiden laiminlyönti nuorta kohtaan sekä yleisesti ongelmien monimuotoisuus. Myös esimerkiksi maan taloudellinen tilanne, esimerkiksi työttömyys ja lama, voivat korreloida nuorisoväkivallan kanssa. Myös kaupungeissa tapahtuu enemmän väkivaltaa, ainakin tilastoitua sellaista. Huomioitavaa on myös kulttuurin vaikutus. Suomessa esimerkiksi tyttöjen väkivaltaisuuteen tai kuritusväkivaltaan voidaan puuttua aika herkästi kun taas joissain kulttuureissa lyöminen ei ole niin iso asia.

Lähteet

Aaltonen, Sanna – Honkatukia, Päivi 2002. Tulkintoja tytöistä. Nuorisotutkimusverkoston julkaisu 27. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. 206-207, 209.

Avustushakemus n.d. Maria Akatemian hankehakemus STEA:lle. PDF-tiedosto. Helsinki: Maria Akatemia.

Bauman, Zygmunt 2002. Emansipaatio. Teoksessa Jyrki Vainonen (suom.): Notkea moderni. Tampere: Vastapaino. 25, 29-31

Emansipaatio n.d. Tieteen termipankki. Verkojulkaisu. <
<http://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:emansipaatio>> Luettu: 20.1.2017

Ferraro, Kathleen - Johnson, Michael 2000. Research on domestic violence in the 1990s - Making distinction. Journal on marriage and the family vol. 62. National council on family relations. Verkkodokumentti. < <http://www.jstor.org/stable/1566718>> Luettu: 3.4.2017

FRA 2015. *EU:n laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Verkkodokumentti.* < fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-factsheet_fi.pdf> Luettu: 3.3.2017

Heiskanen, Markku – Piispa, Minna 1998. Usko, toivo, hakkaus – Kyselytutkimus miesten naisille tekemästä väkivallasta. Tilastokeskus. Helsinki: Oy Edita oy. 8-10,

Heiskanen, Markku – Piispa, Minna 2002. Väkivallan kustannukset kunnassa. Viranomaisten arviointiin perustuva tapaustutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja sen kustannuksista Hämeenlinnassa vuonna 2001. Verkkodokumentti. <
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113738/raportti2002.pdf?sequence=1>> Luettu: 5.3.2017. 33.

Helminen, Jari 2005. Nuoruuden huuma ja psykososiaalinen työ nuorten kanssa. Teoksessa Helminen, Jari (toim.): Kiintopisteitä nuoruusaikaan – Psykososiaalinen tuki ja työ nuorten kanssa toimittaessa. Diakonia-ammattikorkeakoulun b-raportteja 26. Helsinki: Multiprint oy. 9, 16, 18, 27.

Honkatukia, Päivi 1998. Sopeutuvatko tytöt? - Sukupuoli, sosiaalinen kontrolli ja rikokset. Väitöskirja. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisu. Helsinki: Edita. 199-202.

Honkatukia, Päivi 2009. Naisten ja tyttöjen rikollisuus. Verkkodokumentti. <
http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2459/naisten_ ja _tyttojen_rikollisuus> Luettu: 25.10.2016.

Honkatukia, Päivi 2009. Naisten ja tyttöjen rikollisuus. Verkkodokumentti. <
http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2459/naisten_ ja _tyttojen_rikollisuus> Luettu: 25.10.2016.

Huolilomakkeet. Nettisivusto.< <http://www.e-talo.fi/huolilomakkeet/>> Luettu: 23.10.2016. Ihmisenkasvu 2 n.d. Myöhäisnuoruus. Verkkodokumentti.

Johnson, Michael 1995. Patriarchal terrorism and common couple violence: Two forms of violence against women. Verkkodokumentointi. <<http://www.personal.psu.edu/mpj/1995%20JMF.pdf>> Luettu: 30.2.2017. 284.

Kahoot. it n.d. Verkkosovelluksen opastussivusto. <<https://getkahoot.com/how-it-works>> Luettu: 2.3.2017

Kantonen, Heikki – Kuusela, Jani 2008. Yksilölliset kasvatustieteelliset keskustelut. Teoksessa Purjo, Timo (toim.): Väkivaltaisesta nuoruudesta vastuulliseen aikuisuuteen: nuorten erityiskasvatukset mahdollisuudet ja keinot. Tampere : Tampereen Yliopistopaino - Juvenes Print. 102-104.

Kelly, Joan – Michael, Johnson 2008. Differentiation among types of intimate partner violence: Research update and implications for interventions. Verkkodokumentti. <<http://ocadva.org/wp-content/uploads/2014/04/Differentiation-Among-Types-of-Intimate-Partner-Violence.pdf>> Luettu: 4.3.2017

Keskinen, Suvi 2006. Näkyvissä ja näkymättömissä – Väkipalsta perheammattilaisten työskentelyssä. Teoksessa Näre, Sari – Ronkainen, Suvi (toim.): Paljastettu intiimi – Sukupuolittuneen väkivallan dynamiikka. Tampere: Juvenes Print. 319, 326-327.

Kouluasiaa.fi n.d. Seurusteluväkivallan vaikutukset nuorelle voivat olla tuhoisat. Verkkodokumentti. <<http://kouluasiaa.fi/artikkelit/nuorten-seurusteluvakivalta/>> Luettu: 13.1.2017.

Kunniaväkivalta n.d. Holm, Pia (toim.): Kunniaväkivalta oikeudellisesta näkökulmasta. Verkkodokumentti. <http://uudenmaanpiiri-mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/bf24fe84e2e0ff6920a5935c2c8a25dd/1478021150/application/pdf/127889/Pia_holm.pdf> Luettu: 15.10.2016.

Laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa 4/1994. Annettu Helsingissä 5.1.1994

Lastensuojelulaki 2007/417. Annettu 13.4.2007 Helsingissä.

Lastensuojelun käsikirja 2017. THL:n opas. Verkkodokumentti. <<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelutarpeen-selvitys>> Luettu: 3.3.2017.

Lattu, Emmi 2006. Väkipalstarikoksista tuomittujen naisten vankilasta vapautuminen. Teoksessa Näre, Sari – Ronkainen, Suvi (toim.): Paljastettu intiimi – Sukupuolittuneen väkivallan dynamiikka. Tampere: Juvenes Print. 169.

Lattu, Emmi 2016. Naisten tekemä väkipalsta. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa: <<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/99101/978-952-03-0138-5.pdf?sequence=1>> . 10, 15, 26, 28, 32, 37, 53, 64,94, 98, 137, 145, 148, 153-154, 158, 160-162, 169, 171, 247-248 Luettu: 20.10.2016

Lauerma, Hannu 2014. Hyvän kääntöpuoli. Helsinki: WSOY. 58.

Lohtander, Erja 2006. Väkipalsta työnä ja traumatisoitumisen riski. Perhe- ja lähisuhdeväkipalsta – Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. Hämeenlinna: Karisto Oy:n

kirjapaino. 139.Löytyy myös verkkodokumenttina:

<http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/42495/6/9529608993_fin.pdf> Luettu: 3.3.2017.

Majanen, Martti 2006. Teoksessa Lohiniva-Kerkelä, Mirva (toim.): Väkiältä – Seuraukset ja haavoittuvuus. Terttu Utraisen juhlaKirja. Hämeenlinna: Karisto Oy. 388-389.

Maria-akatemia.fi. Nettisivusto. <<http://www.maria-akatemia.fi/>> Luettu: 23.10.2016

Matikkala, Jussi 2006. Parisuhdeväkivallasta. Teoksessa Lohiniva-Kerkelä, Mirva (toim.): Väkiältä – Seuraukset ja haavoittuvuus. Terttu Utraisen juhlaKirja. Hämeenlinna: Karisto Oy. 419, 421, 426.

Mehtola, Sirkku 2006. Verkostot auttamisen tukena. Teoksessa: Perhe- ja lähisuhdeväkivaltta – Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino. 95, 106-108.

MLL a. n.d. 12-15-vuotiaat. Verkkodokumentti. <

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/12_15-vuotias/> Luettu: 10.10.2016

MLL n.d. c. Kaverisuhteet. Verkkodokumentti. <

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/12_15-vuotias/kaverisuhteet/> Luettu: 10.10.2016

MLL n.d. d. Moraalin kehityksen tukena. Verkkodokumentti. <

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/12_15-vuotias/moraalin_kehityksen_tukena/> Luettu: 10.10.2016

MLL n.d. e. 15-18-vuotiaat. Verkkodokumentti. <

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/15_18-vuotias/> Luettu: 10.10.2016

MLL n.d. g. Lapsen ja nuoren temperamentti. Verkkodokumentti. <

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/lapsen-temperamentti/> Luettu: 10.10.2016.

MLL n.d. h. Persoonallisuus ja tunne-elämä. Verkkodokumentti.

<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/12_15-vuotias/persoonallisuus_ja_tunne-elama/> Luettu: 10.10.2016

Naisten Linja. Nettisivusto. < <https://www.naistenlinja.fi/>> Luettu: 23.10.2016.

Näre, Sari 2002. Verkkodokumentti.

<<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101278/026nare.pdf?sequence=1>> Luettu: 20.10.2016. 262.

Näre, Sari 2004. Kokonainen nainen. Pieksämäki: RT-Print oy. 8, 12-13, 15, 18, 43.

Näre, Sari 2005. Styylaten ja pettäen: Luottamuksen ongelma ja postindividualismi nuorten sukupuolikulttuurissa. Helsinki: Yliopistopaino. 178-181.

Näre, Sari 2008. Julkisen intimisoituminen ja performatiivinen väkivalta. Teoksessa Näre, Sari – Ronkainen, Suvi (toim.): Paljastettu intiimi – Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikka. Tampere: Juvenes Print. 195.
nfg.fi. Nettisivusto. <<http://www.nfg.fi/>> Luettu: 23.10.2016.

Niemi, Jenni 2010. Seurusteluväkivalta nuorten kokemana. Pro gradu-tutkielma. Verkkojulkaisu.
<<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81555/gradu04280.pdf?sequence=1>> Luettu: 20.2.2017

Niemi-Kiesiläinen, Johanna - Kainulainen, Heini 2006. Perheväkivalta ja lainsäädäntö. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta – Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino. 115-118, 121-134

Niemi-Kiesiläinen, Johanna 2006. Lähisuhdeväkivallan raportointi ja lääkärin velvollisuudet. Teoksessa Lohiniva-Kerkelä, Mirva (toim.): Väkivalta – Seuraukset ja haavoittuvuus. Terttu Utraisen juhlakirja. Hämeenlinna: Karisto Oy. 247

Nikunen, Minna 2005. Surman jälkeen itsemurha - Kulttuuriset luokitukset rikosuutisissa. Väitöskirja. Tampere: Yliopistonpaino oy - Juvenes Print. 318-319.
Nuorisorangaistus 2016. Rikosseuraamuslaitoksen nettisivusto. Verkkodokumentti.
<<http://rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamukset/nuorisorangaistus.html>> Luettu: 18.2.2017

Oikeus.fi n.d. Avustaja tai tukihenkilön saanti. Verkkodokumentti.
<<https://oikeus.fi/fi/index/esitteet/oikeusapu/rikoksenuhrivoisaadaavustajanjatukihenkilon.html>> Luettu: 16.10.2016

Palokari, Sirpa 2009. Väkivalta ei ole elämäntyyliä – Traumanäkökulma väkivaltaan. Teoksessa

Perheentupa, Britt-Marie 2010. Teoksessa Karhunen, Marja-Riitta (toim.): Tietoisuuden tie alkurakkauteen – Väkivalta on ehkäistävässä. Helsinki: Maria Akatemia. 3, 8-11, 14-16, 20-27, 32-33, 42-43, 45, 53-71, 87.

Perttu, Sirkka 1998. Perheväkivalta auttamistyössä – Opas ammattihenkilöstölle. Ensi- ja turvakotienliiton julkaisu 21. Helsinki: Nykypaino oy. 20, 22-23

Puisto, Virpi 2009. Avoimuus mahdollistaa auttamisen. Teoksessa Törrönen, Hannele (toim.): Vaiettu naiseus – Ajatuksia naisen väkivallan tunnistamisesta, nimeämisestä ja hoitamisesta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 10. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino oy. 8.

Purjo, Timo 2008. Väkivaltaisesta nuoruudesta vastuulliseen aikuisuuteen: nuorten erityiskasvatukset mahdollisuudet ja keinot. Tampere : Tampereen Yliopistopaino - Juvenes Print. 29.

Rikoslaki 1889/39. Annettu Helsingissä 19.12.1889.

Rikosseuraamus 2016. Nuorisorangaistus. Verkkodokumentti. <<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamukset/nuorisorangaistus.html>> Luettu: 16.10.2016.

Rikosseuraamusraportti 2014. Kaijalainen, Marjatta (toim.): Elinkautisvangit 1980-2013 ja heidän uusintarikollisuutensa. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 5/2014.

Verkkodokumentti. <[http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-monisteetjaraportit/c93POV0xz/2014-](http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-monisteetjaraportit/c93POV0xz/2014-5_ELINKAUTISVANKIEN_UUSINTARIKOLLISUUDESTA.pdf)

5_ELINKAUTISVANKIEN_UUSINTARIKOLLISUUDESTA.pdf> Luettu 7.5.2016. 35

Ronkainen, Suvi – Näre, Sari 2008. Intiimin haavoittuva valta. Teoksessa Näre, Sari – Ronkainen, Suvi (toim.): Paljastettu intiimi – Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikka. Tampere: Juvenes Print. 10-12.

Ronkainen, Suvi (toim.): Paljastettu intiimi – Sukupuolittuneen väkivallan dynamiikka. Tampere: Juvenes Print. 195.

Ronkainen, Suvi 1999. Ajan ja paikan merkitsemät - Subjektiviteetti, tieto ja toimijuus. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Gaudeamus. 139.

Ruohonen, Marita 2006. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn kehitys Suomessa. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta – Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino. 28

Rytkönen, Minna 2016. Eväät elämään ilman väkivaltaa. Teoksessa Kovanen, Tuulia - Pitkänen, Miia (toim.): Rispektii. Näkökulmia nuorten kohtaamaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisuja. 8-10

Säävälä, Hannu – Nyqvist, Leo 2006. Miestyö. Teoksessa: Perhe- ja lähisuhdeväkivalta – Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino. 47.

Salmi-Niklander, Kirsti 2002. Hyvän ja huonon tytön kuva. Teoksessa Honkatukia, Päivi – Aaltonen, Sanna (toim.): Tulkintoja tytöistä. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 27. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. 190-191, 194.

Savolainen, Jukka - Hinkkanen, Ville - Pekkarinen, Elina 2007. Lasten rikolliset teot ja niihin puuttuminen. Tutkimus alle 15-vuotiaina poliisiin tietoon tulleista rikoksentehtävistä Helsingissä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 76. Helsinki.

Seurusteluväkivalta 2014. Verkkodokumentti. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo/lahisuhde/seurusteluvakivalta> Luettu: 20.2.2017

Siukola, Reetta 2014. Miten puutun lähisuhdeväkivaltaan? Esimerkkinä päihde- ja mielenterveystyö. Opas 32/2014. Terveiden ja hyvinvoinninliitto (THL). Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino oy. 10, 12, 29.

Sosiaalihuollon asiakaslaki. Laki sosiaali- ja terveyshuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Annettu 9.2.2007.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Annettu Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 2014.

Sovittelutoiminta. Rikosten sovittelu. Verkkodokumentti. <<http://www.sovittelutoiminta.fi/index.phtml?s=36>> Luettu: 27.10.2016

Talentia n.d. Eettisiä ohjeita. Verkkodokumentti.

<http://www.talentia.fi/files/558/Etiikkaopas_2013_net.pdf>. 11, 19. Luettu: 20.10.2016
Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportteja 62. Tampere 2013

Tangney, June - Dearing, Ronda 2002. Shame and guilt. New York: The Guilford press. A division of Guilford publications.

THL 2016. Sosiaaliviranomaiset oikeudet tiedonluovuttamiseen. Verkkodokumentti.

<<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/toimijat-tyon-tuki-hallinto/hallinto/tiedon-hankkiminen-lastensuojelun-tarpeisiin-ja-sen-luovuttaminen/sosiaalihuollon-viranomaisen-oikeus-luovuttaa>> Luettu: 14.9.2016.

Törrönen, Hannele 2009 a. Ketä tekisi mieli vetää lättyyn? Teoksessa Törrönen, Hannele (toim.): Vaiettu naiseus – Ajatuksia naisen väkivallan tunnistamisesta, nimeämisestä ja hoitamisesta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 10. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino oy. 13-14.

Törrönen, Hannele 2009 b. Prosenttien sota. Teoksessa Törrönen, Hannele (toim.): Vaiettu naiseus – Ajatuksia naisen väkivallan tunnistamisesta, nimeämisestä ja hoitamisesta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 10. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino oy. 31, 38.

Törrönen, Hannele 2009 c. Väkivallan parissa tehtävä työ – näkökulmia työntekijälle, ajatuksia asiakkaalle. Teoksessa Törrönen, Hannele (toim.): Vaiettu naiseus – Ajatuksia naisen väkivallan tunnistamisesta, nimeämisestä ja hoitamisesta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 10. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino oy. 137.

Törrönen, Hannele 2009 d. Väkivaltaa käyttänyt nainen tulee asiakkaaksi. Teoksessa Törrönen, Hannele (toim.): Vaiettu naiseus – Ajatuksia naisen väkivallan tunnistamisesta, nimeämisestä ja hoitamisesta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 10. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino oy. 96.

Törrönen, Hannele 2009 f. Hullu rakkaus selviytymisopas. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö. 58.

Tunnetaitoja oppii harjoittelemalla 2013. Opetushallituksen verkkomateriaalia. Verkkodokumentti.

<http://www.edu.fi/tunteesta_tunteeseen/tunnetaitoja_oppii_harjoittelemalla> Luettu: 4.3.2017

Turvakoti n.d. Itseapu väkivaltaisen tilanteen välttämiseksi. Verkkodokumentti. <https://www.turvakoti.net/site/?lan=1&page_id=152> Luettu: 23.10.2016

Tyttöjen talo n.d. Sukupuolisensitiivisyys. Verkkodokumentti. <

<http://www.tyttojentalo.fi/sukupuolisensitiivisyys>> Luettu: 13.10.2016.

Tyttöjen talo. Nettisivusto. <<http://www.tyttojentalo.net>> Luettu: 23.10.2016.

Väestöliitto 2015. Fyysinen väkivalta. Väestöliitto. Verkkodokumentti. <

http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/fyysinen-vakivalta/> Luettu 23.7.2016

Virkki, Tuija 2004. Vihan voima – Toimijuus ja muutos vihakertomuksissa. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy. 42-49, 59, 62-63, 67-69, 85, 111.

WHO 2002. Krug, Etienne - Dahlberg, Linda - Mercy, James - Zwi, Anthony - Lozano, Rafael (toim.): Väkivalta ja terveys maailmassa -WHO:n raportti. World Health Organization. Jyväskylä: Kirjapaino yo. 19-23, 34-37, 42-58, 60-63, 69.

